

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

Vol. 9.

చెన్న పట్టణము 1922 వ సం॥ ఏప్రిల్ 22 వ తేది శనివారము
దుండుభినామ సంవత్సరము, చైత్రమాస బహుళ ఏకాదశి ౧౧.

No. 18.

సంచిక ౧౮

మౌందాదేశచిత్రము

(2)

రెండవ ఘోరము, మూడవ ఘోరము

ఇవి రెండును

విజయనగరము మహారాజా కాలేజి ప్రొఫెసర్ రగు ఎమ్. వెంకటరంగయ్య ఎమ్. ఏ., గారిచే
వ్రాయబడినది.

ఆర్. వెంకటేశ్వర్ అండు కో., ఆనందముద్రణాలయము, నుదరాసు.

R. Venkateshwar and Co. Publishers, Loane Square, Madras.

పెన్సిల్లు!

మన దేశములో చేసిన పెన్సిల్లు!!

పెట్టుబడి, సామానులు, పనివేతలు సమస్తము మనదేశములోనివే.

"దేశములోని ప్రజలు బ్రతికే సుఖించవలెనంటే దేశములోచేసిన వస్తువులు కొనండి"

మా కాపీ పెన్సలు దేనికిని తీసిపోదు.

(3462)

ఒకరూపాయి పంపిన అన్నిరకములు గల సమూహకట్ట పంపబడును.

ఏకెంటు. పి. యస్. శర్మ కంపెనీ, బెంగళూరు. (సిల్కారు, గుంటూరు, కృష్ణా, గోదావరి, విశాఖపట్టణము, గంగామజ్జలలకు)
వ్యాపారాధికారుల వ్రాయండి. మదరాసు పెన్సిలు వ్యాపారీ, వామర్రుపేట పోస్టు, మదరాసు.

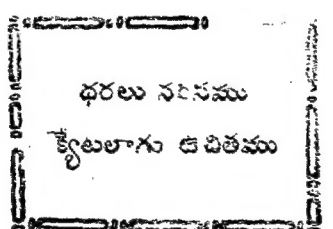
ఒకరూపాయి పంపిన అన్నిరకములు గల సమూహకట్ట పంపబడును.

వామర్రుపేట పోస్టు, మదరాసు.

౧౨ సెంటిమీ.

కాపీ పెన్సలు, కలం, అంకురములు దొరుకును.

ధరలు నడిచుము
క్యేటలాగు ఉచితము

విన్నపము కలం పెన్సిల్లు కొనినవి కూడ దొరుకును.

ఆర్. వి. రామమూలం శెట్టి అండు కంపెనీ, నెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

బ్రొట్టమైన్

(2)

బలమును, ఆరోగ్యమును నిచ్చు ఒక ఆహారము. ఇది పాలు, బిట్టమైన్, మాల్టు అను ధాన్యములతోను,
ఇంకను అనేక బలకరక మగు పదార్థముల సారమును పిండి యొక్కవెట్టి చేర్చి యొక దివ్యాహారము.

కొన్ని వర్షములకు పూర్వము, పెద్దదగు వ్యాధులు కలిగియున్న కొన్ని యంగములు లేకపోవుటచేతనే
కలగుచున్న వనియు, ఈ యంగములను భుజించిన వ్యాధులు నివర్తించు ననియు తెలియును. ఇది యొక్కడ నుండు
నదియు తెలియును. ఇప్పుడో జర్మనులలోను, ఆమెరికాలలోను, దీర్ఘకాలపు వివర్య చేసినదానిలో అనేక చెట్లు, లతలు,
శాఖలు వీటిలో కలగనియు డాక్టర్లు కనిపెట్టియున్నారు. ఈ చిన్న పరిమాణము గల సారమును పిండితోయుట కష్ట
మైనను దానికి తగు మార్గమును కనుగొని యున్నారు. బ్రొట్టమైన్ అనుది ఈ సారము గల ఒక శుద్ధాహారము.
దీనిని ఇతరపదార్థములతోచేర్చి భుజించవచ్చును. ఎట్టిపని చేయవలెనను దీనినిభుజింపవచ్చును. బుడ్డి 1-కి రు 1-8-0.

మదరాసు కెమికల్ ఇండిస్ట్రీ లిమిటెడు. 22, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

ఇంద్రజాల మహేంద్ర జాలము

ఈ అపూర్వగ్రంథములో జర్మనీ గారడీ, యోగదృష్టి
సామ్రాజ్యము, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము మంత్రశాస్త్రము,
భూతవైద్యము, యంత్రములు, ఆమెరికావారి చీట్లపేక తిమా
సాలు విచిత్ర విశోదవిద్యలు గలవు. ఇంకే గాక మనుష్యుని
మాయముచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవముతో
సమాధియగుట, శరీరములేని తలకాయచేత మాటలాడుదుట
భూమిపైన గజముయెక్కున గాలిలో పనుష్యుని నిరాధారముగా
నిలుపుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథ
మును చదివిన అత్యద్భుతముగా మేజిక్ చేయగలరని గ్యారంటీ
యిచ్చుచున్నాము. దీని వెల రూ 4-0-0 లు. (2118-688)
ఏ ఆర్. జనార్దనంబాయుడు, బెంగళూరు, గుంటూరు జిల్లా.

(308) "కృత్తిక కట్టలు"

కృత్తిక కట్టలు గలవి పొదును గలవి. పొదును
1-కి రు 4-0-0.
వెనుక కొనుక్కోవలసినవి 1-కి రు 4-0-0. పొత్తికట్టలకు కర.
కలయవారు అర్జునులలో పేరూపాయి
అదాపు కొనుక్కోవలెను. ఏ. వెంకటేశ్వర్ అండు కో.
కట్టలు అండ్ లాక్ షేర్స్ లెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మదరాసు.
కె. వి. రామమూలం శెట్టి అండు కంపెనీ, నెం. ౧౨, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

అహమదాబాదు

సభలు

36 వ దేశీయ మహాజనసభ

ప్రతి 1-కి రు 0-4-0 (3541)

నర్తకులకు 100-కి 25-చొ॥ కమిషనియ్యబడును
ములుగు-వెంకటరమణయ్య, సెర్కిలుపేట, బందరు.

సవరంబంగారుకు మంచివెండికి గ్యారంటీ

మానవ సహజము సంగారుతో కలయచేయబడిన
సకలవిధములు, వెండిసామానులు అమృతమునకు నిర్ణ
ముగా నున్నవి. అర్ధరూపాయికి యిష్టకారము
వారు కొరకాలమునకు తయారుచేసి యియ్యబడును.
నగలు శృంగారముగా లేనివో వాపసు తీసికొని మై
మియ్యబడును. (6)

వర్క్యూచు 198 } షరాపు శ్రీనివాసులు
టంక కాలపేధి మదరాసు, } నాయుడు, మునిరత్నం
టెలిఫోన్ నెం. 880 } నాయుడు అండుసన్న
నగలవర్తకులు 87 చైనాబజారు మదరాసు.

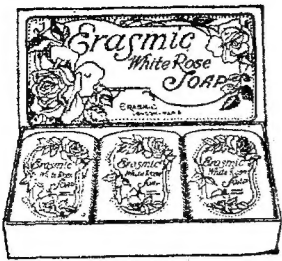
హనుమాన్ బోరక్కు సబ్బు చర్మవ్యాధులను అత్యశ్చర్యకరముగా

కుదుర్చును.

ఎస్. రంగనాథంశెట్టి అండు బ్రదర్స్, మదరాసు

(1729)

ERASMIC

ఎరాస్మిక్ తెల్ల పన్నీరుపువ్వు సబ్బు

సువాసన కలుపును, ఆనందమును ఇచ్చును గాని ఆ వాసన సాంఘిక సువాసనగా నుండుట అవసరము.

ఎరాస్మిక్ తెల్ల పన్నీరుపువ్వు సబ్బుయొక్క అత్యద్భుత మైనటువంటియు, అసమానమగు నటువంటియు సువాసన అందరికి ఆరోగ్యమును, ఉత్సాహమును, ఉల్లాసమును ఇచ్చును. ఎందుకనగా ఈ వాసన ఇంత సాగునుగ నున్నదో చెప్పవలయు.

ఇట్టి సబ్బులను జూచి మోసపోవద్దు!

(జి) అన్ని అంగణములందు దొరకును.

త్యక్తపడుడు! జాతకరత్నము ప్రతులు తక్కువ!!

PART I

జన్మనక్షత్రము పుట్టినతేదీ కేళిమన్నగువి రేకయేసం కత్తిర ఫలితములను క్యాల్క్యులేషన్ రీడింగుతో సహా యెన్ని సంవత్సరములకైనను జ్యోతిషమున సహాయము అక్కరలేకయే తమం తట తాము వ్రాసికొనగలరు భూము, సంతానము మున్నగు ద్వాదశభావములతో వివిధ జాతకములను వివిధ వ్రాసికొనగలరు. ఇది యింటిజ్యోతిషము. దీనివెల రు 2 మాత్రమే.

క్రేట్ యిండియన్ జ్యోతిషాలయము,

(8291) ఖజుకోట, విశాఖపట్నంబిల్లా.

ఇది ఇంపీరి ల నే వరు ను

శుద్ధహిందూదేశ మూలధనము, పరిశ్రమము, వస్తువులు. హిందూదేశమునందు శ్రేష్ఠమైనట్టియు, మిక్కిలి పెద్ద దైనట్టియు బొత్తముల కర్మాగారము. రు. 2-8-0 లు ధర గల నమూనా పుస్తకమునకును, ఏదన్న నిబంధనలకును ఈ దిగువ విరువామాకు వ్రాసుకొనవలెను. [8386]

Ashude & Co Ltd.

8 Old Court House Corner, Calcutta

నీ కంటిమీద ఏమిటి పొర యె ను కల వ?

అట్లుండిన అన్ని నిధముల కేత్రవ్యాధులకు నిర్భయ మైనట్టియు, నమ్మకమైనట్టియు, మిక్కిలి పొడబడనట్టియు బొత్తముయొక్క గుణములను తెలుపుచున్న పుస్తకమునకు ఏల వ్రాయుకూడదు? (8397)

L. H. Saller Dept., 4 Samta Bengal.

వనాపధిసరస్వరిల్లా

రక్తహీనతను రక్తముయొక్క పరిశుభ్రతను పోగొట్టుట యందు కేరెన్సిక గాంచినది. ధర 1-10-0 ఇండియా సిల్కెన్ నందు ఎన్నటికైనను తపోలాభము పుచితముగా పంపబడును. (2918)

విలాసము వి. డి. సావంత్

నెం 144 ఫనసవాడి, బొంబాయి

(3398) భారతీయులదే.

సుప్రసిద్ధులైన ఋషులచే కనిపెట్టబడినది.

అన్ని వయసుల లోను వాడుటకు తగిన బల వర్ధక బోషణము. నరములకు బలమును, మనస్సుకు వికాసమును గలిగించును. చిత్త చాంచల్యమును మఱపును పోగొట్టి, అద్భుత భూషక క్రి నిచ్చును. మిక్కిలి గుణము నిచ్చును. దీనిని అన్ని దీర్ఘ వ్యాధులకును బలహీనమునకు వాడవచ్చును. అతి రక్తికూడ ఇది మంచిగుణ మిచ్చును. బుడ్డి 1-కి ధర 1-8-0, 12 బుడ్డకు 16-8-0. వర్తకులకు ప్రత్యేక పుటోకు ధరలు గలవు

The Hindu Medicine,

107 Harrison Road, P. Box No. 341, Calcutta.

ఆంధ్ర జ్యోతిషాలయము

జాతకము

(1) జాతక చక్రము (కుండలి) యొక్క నక్షలుగాని (2) పుట్టినతేదీ, జనన కాల భుజియలుగాని (3) జాతకముయొక్క జన్మ నామము, ప్రస్తుతపు వయస్సు, మాకు ఉత్తరము వాయువును యముగాని, ఈమూటిలో కేదియో యొక్కటి మాకు పంపినయెడల, జాతకముయొక్క రూపము, స్వభావము, కేరీరాజ్యము, భవసంపాద, ఆయుర్దాయము, భాగ్యము, శంతానము, కళత్ర సౌఖ్యము, ఉద్యోగము, శీవనము మొదలగు 25 సూతులు దాఖలా కొనకు వ్రాసి ముందుగా రు 1-4-0 లకు వి. పి. గా పంపెదము. ఈ వ్రాసిన సూతులు 50 గా నున్నయెడల, 2 తక్కువ యొక్క ఆయుర్దాయము అభిరుహకు, జన్మభోవు శ్రుతిశ్రావ్య ఫలములు, అనగా, మహాదేశ, అంశరద్ధ శాఫలములు గల పూర్వ జాతకము, శాస్త్రసమ్మతముగా తయారుచేసి పంపెదము. పూర్వ జాతకమునకు రు 5 లు, అగును. పూర్వజాతకము వ్రాయించు కొనువారు రు 2 లు, అద్వాన్యము ముందుగా పంపవలెను. అట్లు తంపగానే జాతకము పూర్తిగా అభిరుహకు తయారుచేసి లెక్కన రు 3 లకు వి. పి. గా పంపెదము.

సంవత్సరఫలము

మొత్తముమీద 1 సం॥ ౧౦ వరకు ముందు జరుగబోవు ఫలములు వ్రాయుచు, నెలలవారీగా 12 నెలల ఫలములు వివరముగా వ్రాయుటకు వి. పి. ఖర్చులతో రు 1-4-0 లు అగును. దీనికి జన్మనక్షత్రము గాని, జన్మనామము గాని, మాకు పంపిన చాలును.

జాతకమార్పాండము

మొదటిభాగము

జ్యోతిషముందు ఏమియు శ్రేష్ఠము లేనివారికి ఈ శ్రద్ధ ము మిక్కిలి ఉపయోగము. దీనినిబట్టి భూభవివ్యవస్థర మాఫలములు అభిరుహముగా తెలియును. కావలసిన వారికి వి. పి. ఖర్చులతో రు 2-8-0 లకు వి. పి. గా పంపెదము.

రెండవ భాగము

ఇది అచ్చుపూర్తియై సిద్ధముగా నున్నది. 800 శీతలు. ఇందు లగ్నములు, గ్రహములు, భావములు, మధ్యములు, మహాదేశము, అష్టకము, తాత్పర్యసహితముగా మూడు 1000 ప్రమాణ శ్లోకములతోను, విశేషాంశములతోను ద్వాదశ భావఫలములు మహాదేశ అంతర్రాశిఫలములును, ఇంకను అనేక సంగతులతో మిక్కిలి సులభమైనట్టి అత్యద్భుతముగా వ్రాయబడినది. దీనివలన అన్ని సంకులు పూర్తిగా తెలియును ఈ గ్రంథము నచ్చనియెడల తిరిగి సొమ్ము వాపను చేయుదుము. ఈ 2వ భాగమునకై యిదివరకు ధరభాగములు : పంపినవారు తిరిగి మాకు వ్రాసినయెడల వెంటనే వి. పి. గా పంపెదము. దీనివెల పోస్టుఖర్చులు గాక రూ. 2-0-0 లు.

అలస్యవైశిష్ట్య ప్రతులు దొరకవు.

ఆ కెల్ల వెంకట శాస్త్రి.

(3512) గోపాలపురం, కొత్తపేట పోస్టు. (గోదావరిజిల్లా)

మేము స్వతహాగా తయారుచేసిన

బయోడైడ్ సరసపరిల్లా

రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరచి వృద్ధిచేయును. మొటిములు, మచ్చలు, పాత్రవ్రణములు, కురుపులు, గండ మాలలు, కఫము మున్నగు వ్యాధులు గలవారు దీనిని వాడిన రక్తమును బాగుగా శుభ్రపరచి బలమును గలిగించును.

సరసపరిల్లా అన్ని తెగలవారిచే చాలా కాలమునుండి వాడబడుచున్నది. చాలా శ్రేష్ఠమైనట్టియు, నమ్మకమైనట్టియు బొత్తముని నిరూపించబడినది. ఆ నేక యోగ్యతా పత్రకల నిచ్చి యున్నాడు. శ్రమముగా చేర్చినవో దానివలన గలగు గుణము అత్యద్భుతము అట్లుచేర్చుటకుమంచి చతురత, జాగ్రత్త అవసరము.

మా సర్వత్ర సరసపరిల్లా శ్రేష్ఠమైన సామగ్రలనుండి తయారుచేయబడినది. వైద్యులచే ఆమోదించబడిన ఎల్లోడాల్ సిల్లింగ్ యూ, క్రిస్టి ఆన్, మాన్ డ్రేక్, సెన్నా, లిక్వైన్, సానక్రాసు మున్నగువాటితో చేర్చబడినది

మా సరసపరిల్లా అనేక వైద్యులచే వాడబడి, భాగ్యిని బడసినది. ప్రస్తుత కాలములో తయారుచేయబడు బూటకపు బొత్తమునకే గాక మంచి గుణము నిచ్చును.

50 మోతాదులు గల బుడ్డి 1-కి రూ. 3.

బయోడైడ్ అఫ్ పాటాసియం, లోహము.

Sri Krishnan Bros.,

Chemists & Opticians

Post Box No 166 Madras.

3361

చేంబర్లెన్ గాఢ

దగ్గు నివారిణి

దగ్గు, జలుబు, కాక వాయువు అను బిడ్డలకు వచ్చు రోగము, గొంతుపుంకు గొంతురాపు, రొమ్ముపడి సెము, కుక్కదగ్గును, అన్ని రకముల గొంతు వ్యాధులు మొదలగునవి పటాపటై పోవును, అన్నిజాగా లలో విక్రయించబడుచున్నది. 27

THE

Kalpitharu Ayurvedic Works

FOUND AND DIRECTED BY

MAHAMAHOPADHYAYA KAVIRAJ,

GANANATH SEN, SARASWATI M.A., L.M.S

Are you in the Full Glory

OF

Manly Strength

(8394)

If not you are in urgent need of radical remedy to regain your strength and

Manly Power

Try Baisa Joga

Prepared on the basis of the Makaradhvaj, Gold, Musk, Etc., in assimilable form

It Guarantees Results

It quickly renews VIGOUR and VITALITY and restores power of SUPER-MANHOOD.

Price one Phial (to last 30 days)

Rs. 6-4 Per V. P. P. Rs 6-10.

94, Gray Street, CALCUTTA

ప్రతాప కస్తూరిమాత్రలు

ఇవి మిక్కిలి ఘాటుగలిగి సువాసనగా నుండును. తాంబూలములో గాని విడిగాగాని 1-2 మాత్రలు పుచ్చుకొనిక ఆనందముగా నుండుటయే గాక, అజీర్ణము, వాతము, జలుబు, జ్వరము, సన్నిపాతము, దగ్గు, ఉబ్బుపము, కలరా, ప్లేగు, విషజ్వరములు, నీటిదోషములు, కండ్లనొప్పలు, మొదలగు అనేక విధములగు వ్యాధుల కిది వజ్రాయుధముకలె పనిచేయును. వేలకొలది సీసాలు విక్రయ మగుచున్నవి. (8351)-8

200 మాత్రలసీసా 1-కి రు 0-4-; దణ్ణ సీసాలు రు. 2-8-0 వి. పి. చార్జి ఎన్నిటికైనా రు 0-6-0.

పి.సి.వి. అండు కో, ఆయుర్వేదసమాజం, పెరిశేపి, నెల్లూరుజిల్లా.

POLINES

18 సంవత్సరముల నుండి చాలా ప్రసిద్ధి చెందినది.

ఈ బొత్తము గళియో మొదలగు అన్ని విధములైన కుగరోగములకు గ్యాంగ్లీగా చెప్పుబడినది. ఇది సుప్రసిద్ధమైన వనమాలికలచేత మాత్రమే తయారుచేయబడినది. ఒక మాతాదు సేవించిన ఉపశమనము ఇచ్చును. 12 గంటల కాలములో వ్యాధిని అపును. అయిదు రోజులలో వ్యాధిని నిర్మూలము చేయును. ఇంతకు మించి వ్రాయబనిలేదు. ఒక సీసానుండు తెప్పించుకొని సేవించినపిదప రోగులకే అనుభవముమీద గుణమును తెలియగలదు. పోస్టుచార్జితో సహా బుడ్డి 1 కి రు 3-7-0 రెండింటికీ రు 6-10-0 మూడింటికీ రు 9-12-0 మాత్రమే.

[3453] ఈ త్రైకములు యింగ్లీషులో వ్రాయుట దొరకవలెను

D. polines & Co.

Chemists, No. 5 Hanuman Ro Lane

Calcutta

సర్వత్రా విషయము

మందుల విషయము

జెందిన విషయమును గురించి... 25 ఇంచు... 6 పౌండులు...

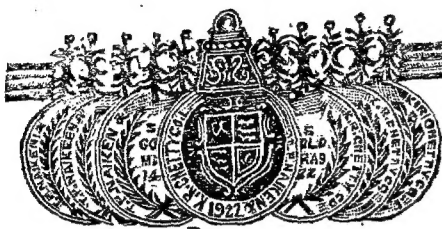
పొట్టి జె. ఇ. పౌండులు 1-కి 0-6-0, డబ్బు 4 0 0 ములయ్యారము.

ఇందు ఆకర్షణ, ముద్ర, ఉపాసన, వీక్షణ, స్తంభన మొదలగు 108 గొప్ప మంత్రములు... 1, 2 భాగములు వలె య. 1-12-0.

కే. నాదముని అందు సన్, 164, చైవాబాదు మద్రాసు

రోలుగొల్లుతో చేసిన కాసులదండ

మా యొక్క సంతకములైన మా సోదరిమణులకు గాను

సీమనుంచి తయారు చేసి తెప్పించి యున్నాము దీనిని ధరించి నయెడల బంగారు కాసు

లదండతో సమానముగా నుండును. ఒక సారి అర్జించుచుండగా,

Table with 2 columns: Fraction (1/2, 1/4, 1/8, 1/16) and Weight (65, 60, 60, 50) and Value (7-0-0, 6-0-0, 6-0-0, 5-0-0).

(3280) కొ. దొరసామిమొదలి అందు కో, నెం 1-22 కృష్ణపు మొదలివీధి, తిరువల్లి క్షేత్ర, మదరాసు

యిచాం! యిచాం!!

60 సం॥ రముల అనుభవముగల సర్కారు వైద్యాధికారి రావు సాహెబు డాక్టరు దాసుగారి

సుఖదీపిత రహస్యపుస్తకము

ఇనాముగా పంపబడును. ఈ దిగువవిలాసము నకు వ్రాయవలెను. (3395)

ఉత్తరములు అంగభాషల వ్రాయవలెను.

The swasthya Sahaya Pharmacy, 30-2 Harrison Road, Calcutta.

పత్రిక. బీజే బండ్ పులుపువర్జితం.

దురభ్యాసములకు కల్గిన నపుంసకత్వము నప్పుక నివారించును. శీఘ్రస్థులనుగలవారు భోజనమునకు ముందు (బీజే బండ్) ఒక మోతాదు పుచ్చుకొనిన వెంటనే గుణము తెలియను.

నపుంసకత్వము సంభవించినవారికి 8 రోజులు మందుచాలును. మందు పుచ్చుకొని విషము డబ్బితో పంపబడును. డబ్బి 1-కి రు 2-0-0 లు వి. పి. ఖర్చులు చేయ.

ధన్వంతరి ఔషధాలయము (22) 38 జనరల్ ముత్తియ మొదలివీధి, మద్రాసు.

అమృతాంజనము

తల నెప్పలకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది. ఇతర వీధిమైన నెప్పలను కూడ మా అమృతాంజనము వాడినంత మాత్రమున నయమగును వెల 0-10-0 అణాలు. అమృతాంజనము డిపో, మద్రాసు.

సర్వవృద్ధి విషయము (రిజిస్టరు)

తేలుకట్టి తక్షణమే ఈ ఔషధమును వాడిన విషయము తీసివేయబడుగాక బాధ ను తూర్తిగా పోగొట్టును. వెల పాకెట్టు రు. 0-8-0 పోట్టి 0-6-0, 4 పాకెట్టు కొను వారికి పోట్టి ఇ. ఇ. 1 డబ్బు పాకెట్టు 5-0-0 పోట్టి ఇ. ఇ.

చిరునామ:—రాజ్యలక్ష్మీ కంపెనీ, (5) నెం. 44 నంబులవరపు వీధి, మద్రాసు.

చెన్న రాజధాని పరిపాలనా నివేదికము

1920—1921 సంవత్సరము

ఈ నివేదిక సారాంశముగాని ముఖ్యభాగముల నీ క్రింద ప్రచురించుచున్నాము:—

1921 సంవత్సరారంభమున, 1919 భారత ప్రభుత్వ చట్టము ననుసరించి నూతన కానకభూమి ప్రారంభమయెను. జనవరి 12 వ తేదీన కన్నాటు ప్రభుత్వ కానకభూమి ప్రారంభించినపుడు సభ్యులందఱును వచ్చిరి. పని సరిగా 16 వ తేదీ నుండి ప్రారంభమయెను. కానకభూమి అధికార బాధ్యతలు యెక్కువగ నీయబడినవి. అందుచే చిరస్థాయిగానుండు సంఖ్య యెక్కువయెను. గతవత్సరముకన్న సభ్యులకు సర్వీసులు జరుపవలసినవైనవి. విడుచుటలు సభలో సంగీతంబుచేసి రాజప్రతినిధి గారి అంగీకారమును గూడబడెను. అవి, మద్రాసు జిల్లా మ్యూనిసిపాలిటీల చట్టము, మద్రాసు నీటి సేకరణ సంక్షేమ శాసనము తీర్మానింపబడినవి. మద్రాసు ప్రభుత్వమువారు దానిని పునఃపరిశీలనకై కానకభూమి పంపివేసిరి. ఇంకను మూడు శాసనములు ఆలోచనలో నున్నవి. క్రమపద్ధతి ననుసరించి నిర్మింపబడినవీటిలో గతవత్సరమున పీల్ లేకున్నవి, అపని యభివృద్ధి మార్గములో నున్న నూతనలు గానించుచున్నవి. మంత్రులకు బ్రాహ్మణేతరుల బలము గలదు ప్రభుత్వములలో నొకరగు దివాన్ బహదూరు పి. ముర్మూయలు రెడ్డియారుగారు తమ పనికి రాజీనామానిచ్చి పిదప కాంధర్వము నొందుటవలన రాజధాని యు, కానక సభయు చాలవత్సరము నొండవది. వారిస్థాన, రావుబహదూరు పి. పి. పాత్రోగారు వచ్చిరి. వారు 1921 జూలై 11 వ తేదీన మంత్రిత్వమున వైశాఖి.

రాజకీయ స్థితి

సంవత్సరమంతయును రాజకీయ శాంతిగా నుండు కల్లోలముగ నుండెను. 1920 వ సంవత్సరము డిసెంబరులో నాగ పూరుసభ జరిగెను. ఆ సభకు డెల్ డెల్టాగెట్ల వచ్చినవారు ఆందోళనము నెక్కువచేసి ముందు కన్నాటు ప్రభు బహిష్కారమును గావించుటకు ప్రయత్నముల చేసిరి. అందు కొంచెము జయమందిరి. పిదప పార్లమెంటు ఆకాంతి నెక్కువ చేసిరి. ఆ సభయమున కది యొక కొంచెము విజయమునొందెను. రాజధానియంతటను గ్రామములలో నిరంతర ప్రచారము నుండుచుండెను. తత్ఫలితముగనే నలుభాగముల మామిళా విప్లవము సంభవించెను. గ్రామసభలు 1100 వైగా స్థాపించబడి 150000 సభ్యులు చేర్చబడిరి అని నిరాకరణోద్యమ సిద్ధాంతముల వ్యాపించెను. జిల్లాల నేతములలో వాలంటీరులు చేర్చబడిరి. అయితే వీరివలన కొంచెమైనను పోలికలు కనెదరు. ముఖ్యముగా నలుభాగములు. అచ్చట వాలంటీరులు మతావేళము నెక్కువచేసిరి. సంవత్సరంతయునకు గుంటూరులో సాత్విక కాన్సెల్మెంట్లమున బోధించి, గ్రామ ద్యోగులకు ఒత్తిడి కల్పించిరి. పాఠశాలలు, న్యాయస్థానములును బహిష్కరింపబడునని వదంతియెక్కువనుండెను. అయితే అది అనుభవములో నెక్కువ ఫలితముల నీయలేదు. కొన్ని పోల్లకూత్రము విదేశీకృత్యబహిష్కారము గావించబడినవి. ఉద్యమఫలితముగ పార్లెమెంటుము తరస్కరింపబడినది. అందువలన చాలమంది నిష్పరిధింపబడిరి. గ్రామస్థులకును అధికారులకును కొన్ని తగాదాలు జరిగెను. ఎక్కువగా పరిపాలనమునై దండెత్తెడిది. దీనికి వద్యపాన సంస్కర్తలు తోడ్పడిరి. అక్కారీ పాటదారులు అసంతృప్తి జెందినవారును, ముందు పాదపోవువాడును ఆందోళనపరులకు అండ నిచ్చిరి కల్లు, సారాయి ఆంక్షకుల పాట లప్పుడు చాల కష్టమయెను. గతవత్సరము కన్న, అనుకొన్నదాని కన్న, పాటల వలన డబ్బు తక్కువ వచ్చెను. ఆంక్షకులవద్ద నిషేధప్రచారము తూర్తిగా చేయబడినది. ఆంక్షదారులును, త్రాగువారునుగూడ మిగుల భయపెట్టబడి దౌర్జన్యమునకు గూడ పాలుయిరి. ఇందువలన పాటదారుల కేంద్రరలాభమును, దొంగతనముగ త్రాగుటయు జరిగెనుగాని త్రాగు డేమియు మానలేదు. సంస్కరణ మెక్కువ గారెదు. మార్చి ఏప్రిలు మాసములలో గాంధీగారును, అలీ సోదరులును వచ్చి భావోద్దీకమును కల్పించిరి. గాంధీ ఉత్తర సర్కారులలో ముఖ్య స్థానములలోను మద్రాసులోను, మొకతారీ, బెజవాడ గుంటూరులోను,

మహమ్మదాలీ, మద్రాసు యాంగ్లీషులలోను నుపన్యసింపిరి. గాంధీ మరల సెప్టెంబరులో రాజధానిలో జరిగెను. అప్పుడు దక్షిణదేశములో ముఖ్యపట్టణములకు వెళ్లెను. కాని అప్పుడు విప్లవదృక్పథముననున్న మలబారు మామూలు పోనియలేదు. ఈ ప్రయాణారంభములోనే మహమ్మదాలీ గాంధీతో నుండగా, వాల్తేరులో అరెస్టుచేయబడి వివాదానికి కారణమయెను. అక్టోబరులో యామూలు మాసమునైన రెండవసారి సభ్యులతో నుండవలసి వచ్చెను. అయినయప్పుడు 124 ఎన్నెన్ను క్రింద తంజావూరులో నిష్పందింపబడిన డిప్యూటీ మాజిపోర్టు సలహాదారులకు మహమ్మదాలీయొందోళికాభుడు అయి వ్రేకుడు మ. గారుకుగూడ తీసి విధింపబడినది. పిదపమాసములలో నుపన్యసింపబడు వెనుక ముందాగాంచి పత ప్రభుత్వమును దూషించుచుండుటచే, క్రిమీలు ప్రాసీజరుకోర్టు నెక్కువ లుపయోగింపబడి చాలమంది రాజదోషము క్రిడినయిండియను పీఠాకోర్టు 108 నెక్కువ క్రిందను నిష్పందింపబడిరి. ఫిబ్రవరిలో మలబారుసంఘ అకాంతిచిహ్నములు గానించెను. అచటి వాలంటీరులును, ఆందోళనపరులును కొందఱు హిందువులు గూడ కొలఱకు సభ్యులైన ప్రజలను ఉద్దేశపూరితముగా వింటిరి. జిల్లా మేజిస్ట్రేటు యామూలను అనువానినై చర్య దీక్షింపవలసినవైనవి. ఈయన బొంబాయి కాపురస్థుడు. మద్రాసులో చాలకాలమునుండియుండెను కొంతకాలము క్రింద కానకభూమిగ నుండి 1921 మేలో కొలఱకు ప్రచారమునకై దానిని వదలుకొనెను. కాంతిగ నుండఁజుటల పూచీ నియ్యనందులకు 6 నెలలకే తీసి విధింపబడినది. జిల్లా మేజిస్ట్రేటు చేసినపనిని, ప్రభుత్వమువారును ప్రజాసామాన్యమును అంగీకరించుటవలన కొంతకాలము కాంతి నెలకొల్పబడినది. ఫిబ్రవరిలో కొచ్చిను సంస్థానములోని త్రియ్యారులో విప్లవము జరిగెను. అందు మలబారులోని మామిళులు ఉండిరి. ఆందోళన యెక్కువై ఆలీసోదరులు యాంగ్లీషుకు వచ్చినపిదప ఎక్కువయెను. తంజాను కాంతిముగ జరిగెను. అయితే ఆగస్టు ప్రారంభమున మామిళులకును పోలీసువారికిని సంఘర్షణ జరిగెను. అప్పుడు పోలీసువారు మామిళులు కొందఱు బ్రాహ్మణుని యింటబడి దోపిడిచేసి నందులకు పట్టుకొన ప్రయత్నించి విఫలత గాంచిరి. ఆనెల 20 వ తేదీన విషయములు శ్రుతిమించెను. ఆరోజున నాయకుడగు ఆలీ ముసలియారును పట్టుకొని ప్రయత్నములు అపజయము గాంచెను. జిల్లా మేజిస్ట్రేటునున్న వెంటనున్న నైకులనున్న మామిళగుంపు లెదుర్కొనిరి. వారినుండి తప్పించుకొనుట గొంత కష్టమయెను. కొద్దిరోజులలోనే యెక్కువ, కలకవాడు తాలూకాను, యొకను నాలుగు తాలూకాలలోని భాగముల యందును విప్లవము ఆరంభమయెను.

సంవత్సరం మునకు కాంతిపూర్వక నెలకొల్పబడలేదు. అలీ ముసలియారే ఆగస్టు 20 వ తేదీన పట్టుకొనబడినది. అక్టోబరులో యొకను వైద్యమును పంపినగాని కొంతవరకు విప్లవముగ (దొక్క వడలేదు) ప్రభుత్వమునై తిరుగుబాటుగ నున్నది, మహమ్మదీయేతరులందరినై మతావేళముతో నెదురు తిరుగుటకు పరిణమించెను. ప్రభుత్వ చర్యలకు తగులబెట్టబడిన ప్రైవేటు లూటీ చేయబడినది. 3 కోట్లకు పాడుచేయబడినది. దేవాలయములపని త్రమచేయబడినది. రైల్వే టెలిగ్రాఫులనునెడతెయకుండ చేయబడినవి. స్టాంపింగు యెన్ఫీటులైనవి, హిందూగృహములైనవి దోపిష్టి జరిగెను హ్యూలున, కాల్పులున, లూటీలును, నివాసములను, కలవంతముగ యిస్లాము మతములో కేర్చికొనుటయు జరిగెను. ఒకవెద్ద ప్రదేశములో కొన్ని వారములు కొలఱకు రాజ్యము స్థాపించబడినది. ఆగస్టు 24 వ తేదీన సైనిక కానకము ప్రయోగింపబడినది. సంవత్సరమంతయు నుండెను. విప్లవ ప్రదేశము గిరిపోయెను. చాలమంది లొంగిపోయిరి. నిష్పందింపబడిరి. పోరాడుగుంపులు 200 మంది 500 మందికి తగ్గిపోయిరి. ప్రదేశము కొండభూమి యగుటచేతను మామిళభాషమునై యితరులు యిండ్లువిడిచి లేచిపోవుటచేతను యిస్లాము పోరాడవలసి వచ్చెను. హిందువులె. కిమంది చంపబడి నట్లు మెంజా యెనో అంచనావేయటకు వీలులేదు. మిలిటరీవారి కాల్పులవలన నెలమంది మామిళులు చనిపోయిరి. ప్రభుత్వ వైద్యములో పోలీసు వారిలో 2 ఆఫీసురులును 16 గురు యితరులును, మిలిటరీవారిలో ఆఫీసురులు 9 గురును యితరులు 21 నుండియు చనిపోయిరి. పోలీసువారిలో 2 ఆఫీసురులకును, 15 మంది యితరులకును, మిలిటరీవారిలో 8 మంది ఆఫీసురులకును, 108 మంది యితరులకును గాయములు తగిలెను.

అల్లరి జనగు ప్రదేశమునుండి డెల్టాకి తీసికొనిపోవుటలో 1921 నవంబరు 19 వ తేదీ రాత్రి టైలులో, టైలు మామిళాడక

Decorative separator line.

భారతదేశ పరిపాలనము

కర్నూలు వెబ్బాడు గారి యువనాటము

రాజ్యాంగమంత్రికి సూచనలు

మార్చి 27 వ తేదీ నాడు కర్నూల్ వెబ్బాడు గారి కిలా ఫతుసమస్యను గూర్చియు, భారతరాజ్యాంగ పరిపాలనావిధానమును గూర్చియు నిట్లుపన్యసింపిరి.

నేను ప్రాంతము నుండియు కాన్పూరిలోను, స్మిత్తానుకుర్చిరాజ్యమున కొనసరెని యనుచుంటిని. పారిసు సంక్షిన్నాచనలను బట్టిచూడ ప్రభుత్వమువారు సరియైన మార్గము నకు వచ్చుచుండినట్లు తోచినది కాని గతచెందు సంవత్సరము లన్నర కాలమునుండి వాస్తవము వివరములు తెలియకుండి వయసగాబోలు ఇంకను సందేహించుచునే యున్నారు. ప్రభుత్వమువారి విదేశపరిపాలనావిధానములన ప్రాచ్యంతరేశము నందును అత్యంత ప్రాచ్యదేశములందును బ్రిటిషుసామ్రాజ్య గౌరవమునకు కళంకము గలిగెను. ఒకవిధమైన నిర్బంధము వలననే విధానము మార్చుకొనును. ఇట్లు నిర్బంధములన మార్పు గలిగినందులకు నేను చింతించుచున్నాను. స్మిత్తా, త్రేసు కాన్పూరిలోని పిలు మన్నగువానిని ఆటోమను రాజ్యమునకు మరల నిచ్చివేయుదని మేము కోరుచుంటిమి. న్యాయము, ధర్మమును గమనించి అట్లు చేయుదని కోరితిమే కాని అందు తలప భారతమునల్లానులను సంత్పత్తి కలచుచున్న నిమిత్తము మేమును కొనలేదు. మనపరిష్కార సేన, వాయుదళము, మన్నగు వానివైగాక మన సత్యావస్థానమునై యాధాపడి యుండును భారతము.

భారతమునల్లానుల యాందోళనకు ఫలితముగ నిట్లు జరిగె ననునట్టిప్రాయము వ్యాపించుట సమజముగ నుండదు. ఇది దౌర్బల్యమునకు తార్కాణముగ నున్నది. భారతమునల్లలను బాగుగ తెలిసినవారికి కిలాఫతుసమస్యను పరిష్కరించినంత మాత్రము భారతమునల్లానులు సంత్పత్తిపడదని తెలిసి యుండును. కిలాఫతు ఆందోళనాపరులు తుర్కీసమస్యనుపయోగించుకొనిన గాని అది కేవలము భారతమునల్లానుల అసంతృప్తివలన నేర్పడినదిగాదు. భారతమునల్లానుల యశాంతి యొకను నిలిచియుండును. నీతిసూత్రములకుగాక తమ నిర్బంధములకు అోబడిన బ్రిటిషురాజ్యమును భారతమునల్లాను లేక గింతురు. వారు పాశును సమాజేశమునకు పూర్వ మెట్లుండినో సమాజేశాంతరముగూడ ఆలాగే యున్నారు. వారిది కేవల మెడతెగని వైర భావముగ నున్నది. రాజప్రతినిధి తంతుగిని, భారతదేశ నిరంకుశాధికారుల సూచనలను గాని యంగీకరించిననే ఆ వైరము ఆదృశ్యముగ నని తలంచుటకు పీలులేదు. గత మూడుసంవత్సరముల నుండి భారతదేశమువారి ఆంగ్లో హైందవాధికారులు కిలా ఫతుకొంగ్కలను కలిపిరింపుడని ప్రభుత్వమువారిని వేడుచుండిరి. కొంగ్కలను వెరవేర్చిన మహమ్మదీయులను వశపరచు కొనవచ్చునని వారు తలంచెరి. సామాన్యముగ వారు ఎన్నడును శ్రద్ధ పుచ్చుకొన నట్టి దేశ వ్యవహారముల లో ఇప్పుడు జిక్కి యున్నారు. వారా విషయములందరికీమీగి నిమగ్నమైయున్నారు. వారు స్వరాజ్యము గావలెనని కోరుచున్నారు. భారతదేశము ఎట్లుయినను ఆంగ్లేయుల స్వాధీనమునుండి తప్పిన బాగుగ నుండునని ముఖ్యముగ మహమ్మదీయులు ప్రత్యక్షమైయు జూపుచున్నారు. నిర్బంధములకు అోబడి రాజప్రతినిధిగారి యొక్కయు సర్ విలియం విస్సెంటుమున్నగు భారతదేశోద్యోగులయొక్కయు తిథారుల నంగీకరించినను దేశస్థియుండు మార్పు గలుగునని మూలము వాకు తోచదు.

ఆధికారనిర్వహణము.

క్రమముగ భారతసమస్య సామ్రాజ్యమునకు ప్రవేశకరముగ నగుచున్నట్లున్నది. భారతరాజ్యాంగ కాభాధికారి కార్యములకు నేను సంబోధించినను, రాజ్యాంగ మంత్రియగునంతటి క్లిష్టసమస్యను పరిష్కార మగునని నాకు విశ్వాసము లేదు. వెనుకటి భారతరాజ్యాంగమంత్రి యాసభాసభ్యులలో వెల్ల అంతాధికారమునకు మిక్కిలి తగియుండెను. ఆతనిబదులు వచ్చిన మహా నీయునికి భారతదేశమును గూర్చి యింపుకేనియు తెలియదు. ఆతని ఈసభలోని వెనుకటి చర్య వివరముగ నుండెను. ప్రభువుల సభలో నెట్లుండెనో నాకు తెలియదు. కాని ఆతనిచర్య భారతదేశమునకు గౌరవమును సంపాదించ బాలదని నేను చెప్పు గలను. భారతదేశమునని స్థాపనాము ప్రారంభించితిమి. మనము

మాటాగు యున్నప్పుడు సంస్కరణములనుండి వరలంతుకు పీలులేదు. స్వాతంత్ర్యమునకు ముందును స్వరాజ్యమును భారతమునకు వెంటనే గావచ్చును క్రమముగ నైనను కొనసరె మనముంగీకరించితిమి. 1917 వ సంవత్సరమున సార్వభౌమప్రభుత్వమున మన గావించబడిన ప్రతిజ్ఞవై మనమును లునవలసి యున్నది. దానినుండి మరలితిమా మన మానము చెడును. భారతరాజనసభలు బడ్జెటుచర్యనయమున పైనికవిషయములలో బ్రిటిషుప్రభుత్వవిధానమునకు ప్రతిపాదయుగ నుండె ననియు అందువలన సంస్కరణములు కార్యములపట్ల నిరుపయోగము లయ్యెననియు, నుక ఆసంస్కరణములను మరల యాలోచించవలసి యుండుననియు త్రైముఖత్రిక విమర్శించెను. అది దుఃఖకరమునున్నది. బ్రిటిషువారు విశ్వాసప్రతులుగాగని ప్రేరేపిదాపుట కిదిమరి యొక నిదర్శనముగ నుండగలదు. ఇంతియకాదు. భారతమును ప్రేమించిన వెనుకటి రాజ్యాంగమంత్రి తన స్థానము వదలుకొనిననాడే గాంధీమహాత్ముని నిర్బంధవార్త ప్రకటింపబడెను. ఇంతకన్న పార బాటు మ రి యొకటి విని యుండ ము. రెండిగుప్రభుత్వమునా రీతివ్యవహారములకు ప్రవర్తించుచుండిన సామాన్యముగ నంద రంగీకరింతురు. కొన్నిమాసముల నుండి యీ దేశములోనివారు కొందరు ఎటులయినను భారత యాందోళనాపరులను నిర్బంధించి నిరాకరణోద్యమము నణచివే యుదని గంతులు పెట్టుచుండిరి. కాని నిర్బంధమువలన నేయద్యమమునను ఆణుగని తలంచుటవెట్టి. రెండిగుప్రభుత్వము, ఆతని యనుచరులను ఉద్యమమునెవల స్వకమచర్యలను పుచ్చుకొనుచుండిరి

ఆందోళనా స్వభావము

భారతదేశమునందలి యాందోళన కేవలము ప్రాచ్యత్వపరిపాలనముననేగాక పాశ్చాత్యనాగరకతయగుగూడ దండెత్తుచున్న దని సభ్యులెరుంగవలెను. గాంధీయద్యమము సాంకముగ ఆచరణలోనికి వచ్చెనని మనము క్రమముగ కలకత్తా, జాంబయి, మదరాసులను నదిలికెట్టి రావలసి వచ్చును. నాగరకత కలెంచును. మధ్యకాలపు టాల్టాయను సంఘము మరల తలచును.

ఈ యద్యమము వ్యాపించిన కొలది దేశములో పర ప్రతికలవారికి భయము గలుగజొచ్చెను. అదియునుగాక, ఉద్యమ ఫలితముగ, మాపలావిష్టము పొడనూపెను. మహమ్మదీయులు హిందువులను చంపిరి. తరువాత సయ్యుక్తరాష్ట్రములలో జూలీనువారు చంపబడిరి. మితవాదు లీచెయ్యెములను జూచి వెలుగొందిరి. వారు క్రమక్రమముగ ప్రభుత్వమును వహించజొచ్చిరి. కొంచె మను కూల స్థితి యేర్పడుచుండిన సమయమున విశాఖకార్యము ఘటిల్లెను. గాంధీ ఏవిధముగ నాడుచుండెనో, రెండిగుప్రభుత్వముగూడ అవిధముగనే ఆడెను. ఆయన అట్లు అడవలసిట్లు నిర్బంధపెట్టిరి. ఎవరు నిర్బంధపెట్టి నదియు నేనిప్పుడు చెప్పి యా ను కొన ను. కారాగారమునకు వెదులుటకు నిర్బంధముగ నన్న వాంఛిష్ట్య తక్కువగులేదు. భారత దేశమునందలి కారాగారములయం దెందెరకు స్థానముండునో, అస్థానముల కయిదింతలుమంది నిర్బంధమున్నవారు. గాంధీ దక్షిణాఫ్రికాలోగూడ నిట్టిస్థితియే తెచ్చిపెట్టెను. బ్రాహ్మణ్యులు ప్రభుత్వమును వంచించుటకు ఆతడు దక్షిణాఫ్రికాకారాగారముల నన్నిటిని నిండించెను. కాని దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయులు అత్యల్పసంఖ్యాకులుగ నుండియున వారు విజయము భూయజాలడండిరి. ఏదోవిధముగ కొంచెము లాభము గలిగెను. అయితే భారతమున నట్లుగాక వారధికసంఖ్యాకులుగ నున్నారు. కారాగారములను నిండించుటయే పరమా వధియనియు, దేశాభ్యుదయమునకు తోడ్పడుననియు, ఒక్కమారు భారతీయులకు నున్నంచెనేని, నిమిషములోపల కారాగారము లన్నియు నిండిపోవును.

నిర్బంధవిధానము

భారతదేశమున నీ స్థితియే పట్టికది. ఆందోళనాపరులను నిర్బంధించిరి. ఉద్యమము యధావిధిగ సాగుచున్నది. నిర్బంధములకు పరిమితి గన్వింపదు. గాంధీని నిర్బంధించి ఆరు సంవత్సరములకిక్కు వేసివారు. నామిత్రుడు లభవతిరాయము భారతదేశములోని నామిత్రు లందరూ కారాగారములందు న్నారు. దురదృష్టవశమున, భారతీయులకు కారాగారమునందుండుటయే ధర్మముగ తలంపబడుచున్నది. అది చాల ప్రాచముగ నున్నది. మాంటాగూ-ఫెల్లుఫర్డు సంస్కరణముల నుపయోగించి నిరాకరణోద్యమమునుండి తప్పించుటకు అనుకూలమైన వాతావరణ మేర్పడి యుండెడిది. అందుకు 2 ములు వివరీకరిస్తే యేర్పడినది. ముంబై జరుగునో తెలియదు. వెలు సాలలలో నున్న వారి దుఃస్థితిని బావుటకు రాజ్యాంగమంత్రి

బూనుకొనునని తలంచెదను. భారతకారాగారములు ఆంగ్లదేశపుకారాగారములకులె నుండునని చెప్పవచ్చునని అందమాను దీవులను గూర్చియు ఇతర కారాగారములను గూర్చియు నివేదికలను జదివినవారికి నిజస్థితి గోచరింపక మానదు.

కఠినముగ జూచుట

భారతమునందు కావలె నని పరిత్రోదేశ్యములతో కారాగారములకు వెళ్లువారిని పెద్దయనస్థులవలె గాక సామాన్య వేరగులవలె జూచుచుండ లేదని నేను తలంచెదను. వెలుపెట్టిన పెట్టెవచ్చును. కాని ఆగ్రహము జూపరాదు. అవసరమగు కఠినతయున కనకాళ ముండగూడదు. సామాన్యముగ పీడి దొంగలకును, పిరికిని అదరణయందు తారతమ్య ముండవలెను. ప్రస్తుతము ఆహారము బసలయందు భేదములేదు. రాజకీయ వేరగులపై అధికారులు పగవీసికొన నెంచి ట్లున్నది. అది కిగను ఈదేశమునకుగాని బ్రిటిషు-భారతభావిమైతికిగాని అట్లుండుట యనర్థదాయకము. పీరు చెలసాలలకు వెళ్లివారు. చెలసాలలు నిండినవి. కాని యుద్ధము ము యధాప్రకారము సాగుచునే యున్నది. ఇక ప్రతికల నణచివేయువలె నని యాందోళన బయలుదేరినది. ముద్రాహత్యకాసమరముకానున్నది. రద్దుకాకుండ యాందోళనను ప్రారంభించిరి. భారతదేశమున ప్రతికలు ప్రాముఖ్యత వహించియున్నది. చదువరులసంఖ్య హెచ్చుచున్నది. ప్రతికలలోని విషయములు జనసామాన్యమునకంతటికిని వ్యాపించుచున్నవి. నిర్బంధములకు పురిగొల్పిన విధానమే ప్రతికల నరికట్టుటకుగూడ ప్రేరేపించును. ప్రతికల నణచి సభలను నిషేధించినచో, మునుపటివలె రహస్యాలోచన సంఘములయొక్కయు, రహస్య హత్యలయొక్కయు స్థితి పునఃస్థాపితమగును.

సామ్రాజ్యత్వము.

మనమిట్టి క్రమాంతరములపై పరిపాలించుచుండిన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యభావస్థితి యెట్లుండునో కయిర్లాండుకన్న అన్యాయపు స్థితి ఏర్పడును. ఆయిర్లాండు, ఇంగ్లాండు రెండును ఒకేజ్యమునకు సంబంధించినవి. కాని భారతదేశముటులగాదు. వర్ణములను సరించి యుద్ధముజరుగ వలసినవచ్చును. ఆస్థితికచ్చివుడు, పరమాధ్యమనకు భేదముండదు. మనమివిధముగ నాచుకమును కొంత కాలము సాగింపవచ్చును. చివరకుగూడ న్యాయమునకు లొంగక నిర్బంధమునకు మాత్రమే లొంగుదురని బోధపడగలదు. ఆస్థితి తప్పకలెనని నాకోరిక. భారత రాజ్యాంగ సమయకార్యదర్శి టోరీ పక్షపు వాడు. ఆయినను విదేశీయ, కలలోనియల్ వ్యవహారములలో ఆతడు నాతో నించుచు మించుగ సంపూర్ణముగ నేకీభవించుచున్నాడని తలచెదను. ఎవోకొంత చేయదగును. కనుక సంస్కరణ విధాన మనంతరము మిగిలిన క్రమాంతరముల నెప్పుడు ఆచరణలోనికి తెల్పునదియు ముందుగ తెలుపవలెను. సంస్కరణ విధానమునందు, రాష్ట్రీయస్వాతంత్ర్యమును, ద్రవ్యముపై సామ్రాజ్య కాసన సభ కధికారమును చేర్చవలెను. సామ్రాజ్యకాసనసభకు ప్రస్తుతము చట్టమువలన గాక యభ్యాసమువలననే క్రవ్యముపై కార మేర్పడెను. కనుక యీసమయమునందు కాసనసభలకు స్త్రీలు కాన్పిలువకు క్రొత్త యెన్నికలను జరుపుటయే ముగ నుండును.

కాసనసభలు, క్రొత్తయెన్నికలు.

క్రొత్తయెన్నికల నిష్పాదు జరిపినచో, కాసనసభలకు సంబంధించి సంతకరకై నను నిరాకరణోద్యమ మగునని నాకు లంపు. ఇప్పటికే కాసనసభలందు కక్షలు, ప్రతివాదములు, ప్రత్యక్షముగ నేర్పడియున్నవి. కాసనసభలలో ప్రవేశించిన వెంటనే ప్రభుత్వముతో చేతులగలిసిట్లు కాదనియు, అంత మాత్రమున రాజ్యాంగవిధానమునందు సాల్పానిట్లు కాదనియు, రాజ్యాంగమంత్రిగ నుండి యెంత సాయమువోదదగునో, ప్రతికక్షిలోనున్ను ఆంత గౌరవమే యని యిప్పు డిప్పుడు గ్రహించుచున్నాడు. క్రొత్తయెన్నికలు జరిగినను 1920 వ సంవత్సరములో జరిగినట్లు కాదు. ప్రతినిధులు కాసన సభలలో ప్రవేశించి ప్రజలపక్షము వహించి ప్రభుత్వ విధానమును విమర్శించుచుండురు. బ్రిటిషు రాజ్యాంగమును భారతమున కాశ్యముగనిలుపుటగాక భారతమునకు ప్రజాస్వామ్యము నొసగుటయే మన ప్రస్తుత యుద్దేశ్యము. క్రొత్తయెన్నికలను గూర్చి వ్యాగానముల నిప్పుడియ నక్కరలేదు. నిరాకరణావలంబులు తమయద్యమము నాపిగాని యెన్నికలను జరుపుట కలన యుపయోగ ముండదు. కాబట్టి నాయభిప్రాయ మేమన, కారాగారములోనున్న గాంధీవద్దకు వెళ్లి సంతకంపవలెను. కిలాఫతు సమస్యగూడ యిప్పుడు బాధించుటలేదు. అధిని వేళ రాజ్య స్వ పరిపాలనము నెప్పు

దొంగనదియు, అందులకు ప్రభుత్వమున కాపాడవలయును. నేర్పాటు చేయుదు వనియు, ముందు ఆయనతో నన్ను జేర్చుకొని, ఈ కార్య మింతయును జరుగకపోవచ్చును. కాని జరిగిన నే అయిరి. సమస్య పరిష్కారమునందుకేగాక తైరభావము లేకనే భారతసమస్య పరిష్కారమగును.

రెండు ముఖ్య కోరికలు

ప్రభుత్వ భారమునకొక స్థానము నిచ్చి దీనిని సామ్రాజ్యము నే నిరీక్షించితిమని ముఖ్యముగ రెండువిషయములు పరిష్కారము కావలెను. సుప్రార్థ స్వరూపాలనము, సుప్రార్థ యధినివేశ రాజ్యస్వరూపాలనము మొదటిది. యూరోపియన్లు భారతీయులు త్రిటిపు సామ్రాజ్యమునందు సమానస్థానముగలిగి యుండుట రెండవది. భారతీయులను గౌరవముగ నాదరింపవలెనని సామ్రాజ్యమునకులొబడి యుండుట కంగీకరింపక పోవచ్చును. దేశ భక్తుడగు ప్రతిభారతీయుడును ఇట్లే యడుగుచుండును. "త్రిటిపు సామ్రాజ్యమునకు సంబంధించుచుండుటయే? కన్యాలో మాకు గౌరవము లేదు. కనుక మాకు అధినివేశరాజ్య స్వరూపాలనము చేకూరిన మేటి నే సుప్రార్థమగు భారత ప్రజాస్వామ్య పరిపాలనము నేర్పరి తెలుసు." వర్తమానములు గమనింపబడవలెను, సామ్రాజ్యమునకు సంబంధించుచుండిన యేక లాభములు గలుగుననియు భారతీయులకు తెలియజేప్పవలెను. కన్యాలో కొందరు నివాస మేర్పరుచుకొని భారతీయుల యెడ యసహ్యముగ ప్రవర్తించుటచే మన సామ్రాజ్యమున కంతటికిని కలకలము గలుగవచ్చును. రాజ్యాంగ సహాయ కార్యక్రమ అచ్చట నివాసమేర్పరుచుకొనిన వారయెడ సానుభూతి కలిగియుండవచ్చును. నాకుగూడ సానుభూతిగలదు. కాని కొలదినుండి కొంత యశశలను బాధ పెట్టుట న్యాయముగ తోచదు.

కన్యా.

కన్యా మనపరిపాలన క్రిందగలదు. అది క్రానుకాలిని. కాన సభలో ప్రభుత్వనియోజకు లధిక సంఖ్యాబలగలను, ప్రజలచే యెక్కువ బడనవారు కొలదినుండిగలను నున్నారు. గతసంవత్సరము ప్రధానమంత్రిల సమావేశమునందు 'సమాన గౌరవము, సమానప్రతిష్ఠ' నూత్రము లంగీకరింపబడి యుండినను, కలొని యుక్తుల ఆస్కారములను గాలి కెగుదన్ని నాడు. మాంటాగుగారు పదమూడు గాక పూర్వము పీఠిపురికిని యీ సమస్యపై పెద్ద దృష్టిలాట జరిగినది. ఈ సమస్యను కలొని యల్ మంత్రి స్వయముగ పరిష్కరించుటకు పీఠిపురియు, ముత్రిగర్లు వారే పరిష్కరింప వలెననియు మాంటాగుగారు గట్టిగ బలికిరి. ప్రస్తుత భారత రాజ్యాంగ మంత్రిగూడ మాంటాగుగారివలె ఆ విషయమై గట్టిగ పోరాడెదరని తలంచెదను. ఇంగ్లాండునకును భారతమునకును వైమనస్యము లేకుండవలెనని రాజ్యాంగ మంత్రియు, సహాయమంత్రియు, ఇరువురును తమ స్వంత యభిప్రాయములవైనను కట్టిపెట్టి కన్యా విషయమై గట్టిగ నుండవలెను.

వేలపు నోటీసు

రాజమండ్రి సబ్ కార్పొరేషన్లు

O. S. No. 50. of 1914.

Between

వాదులు:—దివాన్ బహద్దర్ శేఖరు బనికీలాలు అవీరు చంద్రు పేరుట వ్యవహారిక శ్రీమతి శ్రీకృష్ణదాసు కస్తూరిందు దాగా నిగ్రాహులు.

And

చారుగుండ్ల వెంకటరంగయ్య సా. జగ్గయ్యపేట:—ప్రతివాది. గడరసెంబరు ప్రతివాదితాలాకు కాకినాడ జగ్గయ్యభద్రం గ్రామములో చిక్కలవారి వీధిని చిక్కలవారి యింటవెనుకను వున్న Oil Factory తాలాకు ఆముదంతయారువేసే యాత్రు సామానులతో వున్న రాటుములు 10 నిమిషములు పప్పుచేసే రాటుములు 3 నుండి ఆముదంబల వుండుటకు పెట్టి 4 నుండి ఆముదం తూనిక వేసి కాటాలు, పానరాళ్లు వగైరా యాత్రు సామాను పెట్టెలు దాఖలా చేరావీని యుక్తుల శ్రీ కాకినాడ సబ్ డివిజన్ కోర్టువారివల కౌకినాడ జగ్గయ్యభద్రం గ్రామములో సడరు Factory వద్దనుండి 29 వ యేప్రిల్ 1922 సం. రం. తేదీని వేలంవేయుటకు సడరుగార్లు వాకిల్లును ఉత్తరపు కాబడినందున సడరు తేదీని వేలంవేయ బడును గనుక యిందుమాలమున తెలియచాటుడ మైనది.

కాకినాడ } ఎ. కామేశ్వరరావు, 20.4.1922 } వాది పేదర.

నిర్బంధవిధాన విజ్ఞంభణము

అఖిలభారత కాంగ్రెసు కార్యసంఘసభ-ఖద్దరు ప్రచారము

మాలానా హజరతు మోహనీగారిని బేగముగారు సందర్శించుట

నిర్బంధవిధానమును లాహోరు న్యాయవాదులు ఖండించుట

చారీచారా కేసు - అమ్రావరు సాక్ష్యము

ఖద్దరు ప్రాముఖ్యము - మాలానా మజరలు మాకు గారు

అఖిలభారత కాంగ్రెసు స్థాని సంఘసభ

భూషేంద్రనాథ బానూగారితో సంభాషణ

21 వ తేదీ సమావేశము

21 వ తేదీ వుదయము 8-30 కు మాల సమావేశము ప్రారంభమై సాయంత్రము 5-30 కు ముగిసినది. ఈ 9 గంటలలోను మధ్యాహ్నము 2 గంటలమాత్రము సభ్యులు విరమించిరి. 7 గంటలసేపు వర్షం జరిగినది. ఆవిశ్రాంతివయమున భూషేంద్రనాథ బానూగారు సభ్యులతో రాక్షియపరిశీలన గూర్చి యిష్టాగోష్ఠిని ముచ్చటించిరి. ఉదయమున ఖద్దరును గూర్చి సభ్యులు చర్చించిరి. ఈ ఖద్దరువాస్తవి విధానమున రెండుభాగములు కలవు. రాష్ట్రములందు ఖద్దరును శ్రేష్ఠము గను విస్తారముగను నేయుంచుటకు రాష్ట్రీయసంఘములకు కావలసిన మొత్తములో సగముసామ్యము వారా రాష్ట్రీయ సంపాదించవలెను. తక్కిన సగమును అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘమువారు వారి కోసంకలెను. దేశీయలలో హెచ్చుమంది ఖద్దరును ధరించునట్లు బోధింపవలె నననది మొదటిభాగము. ఒక ప్రధాన సంఘము నేర్పలుకవలెను. ఆ సంఘమువారు ఖద్దరు నేతను విక్రయమును పరిశీలించుచుండవలెను. నూలును బట్టలను విక్రయించుటకు ఏర్పాటు చేయవలెను. అనునది రెండవభాగము. ఈ సంఘమువారికి 17 లక్షల నిచ్చుటకు నూచింపబడెను. ఖద్దరు నిర్మాణమును గూర్చి రాష్ట్రీయులకు స్వతంత్రాధికార మివ్వబడును గాని శ్రేష్ఠమైన ఖద్దరును అధికముగా నేయుటనుగూర్చి సాంకేతిక విషయములను అఖిలభారత సంఘము వారు నూచించుటకు గూడ ఏర్పాటు చేయబడెను. ఈ పరిష్కారమును మరల త్వరిత బొంబాయిలో జరుగ కార్యసంఘ సభలో స్థిర పరచువరకు ప్రకటించ వుండుటకు నిశ్చయింపబడినది. ఆ సభను త్వరిత జడ పుటకు తేదీని నిర్ణయించు విషయమున అఖిలభారత నాలోచించి స్థిరపరుచుటకు కార్యదర్శి వి. జే. పటేలుగారిని కోరిరి. ఈ విషయముల నన్నిటి నొకతీర్మానమున వ్రాసి దానిపత్రులను ఛోటాని, జమనాలాలు బజాజ్ గార్లు మున్నగు సభ్యులకు పంపి పర్యవసానమును ముందుసభలో తెలుపుటకు రాజేంద్ర ప్రసాదు గారిని కోరిరి. సభ తేదీని 22 వ తేదీని జరుగును. ఆ మధ్యాహ్నముతో సభ ముగియవచ్చును.

మాలానా హజరతు మోహనీ

గారి కేసు

ప్రారంభ విచారణ

బేగము గారి రాక

ఇండియన్ పీనలుకోడు 121 124 ఏ నెక్సునులకింద మాలానాగారి కేసు చేయబడును. ఆ కేసు ప్రారంభవిచారణ 26 తేదీని జరుగును. బేగము మోహనీగారు 21 వ తేదీ వుదయముకు అనామదాబాదు చేరిరి. మాలానాగారిని సందర్శించుటకు బేగముగారు కుర్చీగుం లనువతి నొసంగిరి. బేగముగారు భర్తను సందర్శించెను.

అరెస్టు వివరములు

బలవంతముగ బండిలో నెక్కించుట

కన్యాపూర్లో కన్యాస్వామిగారము కోర్టులు మోటారు కారులో ఖిలాఫతు స్టోర్సుకు వచ్చి బొంబాయి దొరతనము వారు కుంభివ వాగుంటును మాలానాగారికి చూపి మోటారులో కూర్చుండగోరెను. మాలానాగారు కదలక మెదలక నిరుత్తురుడై కూర్చుండెను. అందువలన సూపర్వైంటెంట్ చెయిపట్టుకొని లాగిబండిలో కూర్చుండ బెట్టి స్టేషనుకు తీసికొనిపోయెను. స్టేషను వద్ద మోటారులోనుండి రైలుబండిలోకి రమ్మనగ మరల మాలానాగారు రైలులో భీష్మించుటచే నడటగూడ నూపర్వైంటెంట్ బలిమి నువయోగింపవలసివచ్చెను. "ప్రభుత్వమువారి నిరంకుశనిర్బంధ విధానమునకు కాంతముగ లొంగగూడదని మహాత్ముడు బోధించుటచే నేను వారు బలిమి నువయోగింపవలెనట్లు చేసితి"నని మాలానాగారు అబ్దులుబారి గారికి తంతివాస్త్రం వెను. అని హండం పత్రక కొకరు వ్రాసిరి.

లాహోరు హైకోర్టు న్యాయ వాదులు

51 మంది ప్రకటనము

నిర్బంధవిధానమును నిరసించుట

"నాంరకత గల దొరతనము లన్నియు ముఖ్యముగా గౌరవింపదగిన ప్రజల ప్రధానస్వాతంత్ర్యములను భంగపరుచుట కంటే ప్రభుత్వమున కధిక ప్రమాదకరము చేరుండబోదు. ఆ క్రమము గను అన్యాయము గను అరెస్టు చేయుటవలనను తొందరపడి సరిగా విచారణ చేయక ఆక్షేపణార్హ మగురీతిని శిక్షవిధించుటవలనను న్యాయక్రమ సంగతీయమున కెట్టిలాభము కలుగక పోవుటయే గాక న్యాయ పరిపాలనమునకు కళంకము కలుగుచున్నది. ఎల్లప్పుడును న్యాయపరిపాలనము నిష్కళంకముగ నుండవలెను. ఒక్కొక్క శిక్ష వేసినపు డాశిక్ష శిక్షితుని సంబంధము కానివారందరినను ఆమోదింపబడినదిగా నుండవలెను. ప్రస్తుత ప్రభుత్వవిధాన మిట్లుండలేదుగాన మే మీ హెచ్చరిక నీయవలసినదని. దేశీయులలో నధికమగు నశాంతిని కలిగించుచున్నదని యీ 51 మంది న్యాయవాదులును సంతకములు చేసి ప్రకటించిరి.

గోదావరి యేజిస్ట్రీ కాంగ్రెసు ఎన్నికలు

20-4-22 తేదీ మధ్యాహ్నము 4 గంటలకు పోలవర స్వరాజ్య కార్యస్థానమున ఆంధ్రరాష్ట్ర జాతీయోపసంఘమునకు గోదావరి ఏజిస్ట్రీ ప్రాంతములనుండి అయిదుగురు సభ్యులను ఎన్నుకొనటకుగాను శ్రీయత అద్దేపల్లి లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిగారి అధ్యక్షతన కేంద్ర గోదావరి యేజిస్ట్రీ కాంగ్రెసుసభ్యుల సభ సమావేశమై ఈ క్రిందివారిని ఎన్నుకొనడమైనది.

1 శ్రీమతి తూము చూడామణమ్మగారు పోలవరం గోదావరి యేజిస్ట్రీ 2. శ్రీయత చేటియ్యం సోమయ్యగారు పోలవరం గోదావరియేజిస్ట్రీ 3. శ్రీయత రామిడి. శ్రీరంగ నాయకులు నాయుడుగారు మెరకపీడి రాజమండ్రి 4. శ్రీయత సామవేదం అయ్యత రామయ్యగారు ఆర్యాపురం రాజమండ్రి 5. శ్రీయత పునులూరి కోడండరామయ్యగారు ఆర్యాపురం రాజమండ్రి.

అయితే, ప్రజాస్వామ్యం కోసం, మదరాసు.

ఈ రెండు దేశములను నా కాయుధములు జనుగును.
దానముతో చాల అభివృద్ధి కలుగును. నా కాయుధములను సత్వే
కలెదరు.

మేలయిన జమాళియలు

సర్వరోగ నివారిణి.

ఇంగువ పువ్వు జ్వరము, దగ్గు, పిత్తము,
గొంతుకొప్పి, కిలవా, యిస్మెల్లు మంజా,
పల్లు నొప్పి, బిడల నొప్పలు యింకా
యితర వ్యాధులున్నప్పుడు ఈ పదార్థము
వెలుబుడ్డి 1-కి రు 0-8-0

దశను 1-కి రు 2-12-0
పూను 1-కి రు 6-0-0

ఇది దీనిని త్రవ్వించ తీయవారు
నా పులు పంపవలయును.

ఇది ప్రాచీన తీయవారికి తెలు
పాములు వార్త నమో యినది.

ఆమర చెంద, సోబ చెంద,
చాచి వచ్చి యు
80, వైస్పునాయక వీధి, మదరాసు.

**ZAMA THE BEST
IN CURE.**

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1922-వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల 22-వ తేదీ

శనివారము

నిజ సమస్య

విదేశ వస్త్రములపై విధింపబడిన హెచ్చుమొత్తం పన్నును, సామాన్య శాసనసభవారు తొలగించినను, లాంకుపైరు వర్తకుల గునుపు తీరలేదు. విదేశ వస్త్రములపై నన్ను, స్వదేశ వస్త్రములపై నన్ను సమానముగ పన్నుల విధించినగాని, వారికి సౌత్వ ప్రీతిగలదు. ఇండియా ప్రభుత్వ సహాయ కార్యదర్శి యగు అర్ల విటరుటనుగారియొద్దకు వారు ఇటీవల రాయబారము వెడలియుండిరి. ఆంగ్ల దేశ ప్రతికలలో ప్రచురింపబడిన వివరముల జూచిన, సంస్కరణ శాసనము హిందూ దేశమునకు వాణిజ్య స్వాతంత్ర్య మొసగలేదని వాడింగుటను గారును తదితరులును స్పష్టముగ తెలిపినట్లు గాననగును. సంస్కరణ శాసనమునే వారాధారముగ నై కొనుచున్నారు. సంస్కరణ శాసనము వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము మొసగలేదని నిశ్చయమే. దానియందు ఆవిషయము నెత్తుకొనలేదు. జాయింటు కమిటీ రిపోర్టునందు మాత్రము, ఈ విషయమును గూర్చి వివరింపబడెను. పలుహద్దులకు లోబడిన వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము హిందూ దేశమునకు దీనియందు నిర్ణయింపబడెను. వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యమును శాసనపూర్వకముగ గాక కన్వెన్షనుల మూలమున చలాలుంపవలయునని, జాయింటు కమిటీవారు సూచించిరి. చేకూరినహక్కు కొద్దిది. దానినయినను, శాసనమునందు హిందూ పగు పకబోవుటచే విశేషలాభ ముండదనియు, ప్రతివారును నొకరాయి విసరటకు వీలుండు ననియు, వెనుక సూచించియుంటిమి. వ్యవహారము తుదకట్టులనే పరిణమించినది. వాడింగుటనుగారు తెలిపిన సంగతులను భారతీయులు గమనించుట యుక్తము. బ్రిటిషు వర్తకుల దృక్పథ మేదియో గ్రహించుటకు వీలగును. హిందూ దేశమునకు స్వపరిపాలనము నిచ్చితిమాయని, వాడింగుటనుగారు ప్రశ్నించుచున్నారు. సార్వభౌముని ప్రకటనము ననుసరించి, హిందూ దేశమునకు స్వపరిపాలనమును గాని, వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యమును గాని, ప్రసాదించియుండలేదనియు, ఆంగ్ల దేశపు జోక్యము తొలగిపోవునని సూచించియుండ లేదనియు వెల్లడి యగుచున్నట్లు వాడింగుటనుగారు తెలిపిరి. సంస్కరణములద్వారా, వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యమును, స్వపరిపాలనా స్వాతంత్ర్యమును దేశమునకు ప్రసాదించబడెనని భ్రమపడెడివారు, ఈసంగతులను గ్రహించి తమ యభిప్రాయమును సవరించుకొనుట యుక్తముగ నుండును.

ఈ స్వాతంత్ర్యములను హిందూ దేశమునకు ప్రసాదించకబోవుటయగాక, ప్రసాదించుట కెన్నడును ఉద్దేశించియుండ లేదని గూడ, వాడింగుటనుగారు తెలుపుచున్నారు. ప్రస్తుత సమయమునందు ఇండియా ఆఫీసు యుద్వ్యోగము మారిపోవుటచే, ఈసమస్యలను తీరిగి విచారించి, సంస్కరణ శాసనమునకును, పార్లమెంటు సభవారి యుద్దేశములకును అనుగుణముగ నమవలయునని, వీరు హితమొసగుచున్నారు. భారతీయులు సయితము తమకు వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము చేకూరలేదని నమ్ముచున్నారు.

ఇందుకు ఆధారముగ వారు సర్ వితల్ దాసు థాకర్సేగారు ఆర్థిక విచారణసంఘమువారి ఎటునిచ్చిన సాక్ష్యమును ఉదాహరించుచున్నారు. ప్రస్తుత సమయమున హిందూ దేశమునకు గల వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము దయాధర్మముపై నాధారపడి యున్నదనియు, ఈవిషయమై హిందూ దేశమునకు పూర్వమగు స్వాతంత్రాధికార ముండవలయుననియు థాకర్సేగారు చెప్పినవాక్యములు, వాడింగుటనుగారి కార్యము లయినవి. స్వపరిపాలనము హిందూ దేశమునందు ఏభాగమునను లేకుండుటచే, అధిని వేశ రాజ్యములకు గల వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము హిందూ దేశమునకు గలదనుట, విరుద్ధమని వాడింగుటనుగారు తెలుపుచున్నారు. జాయింటు కమిటీ రిపోర్టు నందలి సూచన, సంస్కరణ శాసనపు పీఠికకును, శాసనోద్దేశమునకును భిన్నముగ నుండుటచే, అది చెల్లదని, వాడింగుటనుగారి యుద్దేశము. అర్ల విటరుటనుగారు జవాబిచ్చుటలో ఈసంగతిని గూర్చి తేటపరుపక, స్వపరిపాలనమునకు వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యము మూలాధారమను సామాన్య సూత్రమును ప్రతిపాదించుటతో మాత్రము సంతృప్తి చెందిరి. లాంకుపైరు వస్త్రములపై సుంకపుపన్నును శాసనసభవారు హెచ్చింపలేదని చెప్పి, అర్ల విటరుటనుగారు రాయబారులను సంతృప్తిపరుపదలచిరిగాని, లాభము లేకబోయెను. ఈవిషయమై కామన్సు సభలో ప్రత్యేకముగ చర్చజరిగిన బాగుండునని, విటరుటనుగారు రాయబారులకు సూచించిరి. కామన్సు సభలో నేచర్చ జరిగినను, అంకకు ఫలితమేమయినను, హిందూ దేశ మంతగ విచారించును.

సంస్కరణములవలన స్వాతంత్ర్యము లన్నియు చేకూరె ననెడివారు, లేనిపోని యాశలను విడనాడుట యుక్తము. థాకర్సేగారు సూచించినట్లు పరుల దయాధర్మముపై నాధారపడి యుండెడి హక్కులవలన ప్రయోజన ముండదు. హిందూ దేశమునకు స్వాతంత్ర్యపుహక్కు లభింపవలెను. కన్వెన్షనుల మూలమున, సంస్కరణములు స్వాతంత్ర్యమును చేకూర్చు ననుట ఆకస్మిక మేడల గట్టుటయే. పాలకులును పాలితులును ఏక దేశవాసులైనపుడు, కన్వెన్షనులు లాభము గలిగింపవచ్చునుగాని, పాలకులును పాలితులును భిన్నజాతులవారై భిన్నలాభముల గలవారగునపుడు, వీనివలన లాభ ముండదు. ఫిలిప్పైను దీవులకు విల్సనుగారు బహిరంగముగ జేసిన వాగ్దానములను, హార్డింగుగారు భగ్న మొనర్చుచుండ, పరాధీన దేశములలో కన్వెన్షనులను పాలకులు గౌరవింతురా? స్వపరిపాలనా స్వాతంత్ర్యము లేనిది వాణిజ్య స్వాతంత్ర్య ముండజాలదను విషయమును భారతీయులు కనిపెట్టుట ఆవశ్యకము. ఇండియా ప్రభుత్వము ప్రజలకు బాధ్యత వహించకుండగ, ప్రజల కొనగెడి వాణిజ్య స్వాతంత్ర్యమును వారెవరి రక్షించుకొన గలుగుదురు? దాని నెటుల కొనసాగింపగలుగుదురు? వాడింగుటనుగారు చెప్పినట్లు, బజ్జెట్టు ప్రవేశపెట్టెడి యధికారము ఇండియా ప్రభుత్వమువారికే గలదు. దానిని ప్రవేశపెట్టుటకు శాసనసభ కట్టి యధికారములేదు. ప్రభుత్వపు సూచనలలో కొన్నింటిపై వోటుజేయుటకు మాత్రము శాసనసభ కధికారము గలదు. గవర్నరు జనరలుగారు శాసనసభవారి వోటును నిరాకరింపవచ్చును. అధిని వేశ రాజ్యములలో నటులగాక, ఏదియో యొకపక్షము ఎన్నికలలో విజయము బడసి, ప్రభుత్వముగ నేర్పడి పరిపాలింపుననియు, హిందూ దేశమునందున్ననో, ఎన్నికొనబడినవారికి పరిపాలనాధికారము గాని శాసనాధికారము గాని స్వాతంత్ర్యముగ లేదనియు, గవర్నరు జనరలుగారి అనుగ్రహముపై వారాధారపడవలె ననియు, అందుచే అధిని వేశ రాజ్యములకు

గల యధికారములు హిందూ దేశమున కేమాత్రము లేవనియు, తెలుపుటకు వాడింగుటనుగారు విశేష శ్రమకు లోనయిరి. ఆంగ్ల దేశమునందు దిట్టియభిప్రాయము సామాన్యముగ ప్రబలియుండుట వింతగాదు. సంస్కరణములవంటి ఎండమావులబోలు అధికారములకూచి భ్రమపడక, భారత దేశము సత్వర స్వరాజ్యసిద్ధికై గాఢముగ కృషి సలుపవలసిన యావశ్యకత రారురారు స్ఫుటమగుచున్నది. భారత వస్త్రము నెరుక్కొనిన నిజసమస్య యిదియే. దీనిని సాధించుటకై, ఎల్లరును నడుముగట్టుట, ఈ తరుణమున ముఖ్యవసర మనుటకు సందియము లేదు.

సురేంద్ర నాథ బెనర్జీ గారి గర్వనము

హిందూ దేశమునకు గవర్నరుగ నుండిన రొనాల్డే ప్రభువుగారు చేసిన యపకారములకు కృతజ్ఞత జూపుటకుగాను, కలకత్తాలో నొక శిలావిగ్రహమును నెలకొల్పవలయునని యూరపియను, భారతీయ పౌరులు కొందరు సంతకమిచ్చిరి. ఇందును గూర్చి విచారించుట కేర్పడినసభకు బర్మాన్ మహారాజుగారు అధ్యక్షత వహించిరి. రొనాల్డే ప్రభువుగారు జేసిన మేల్మన వివరించెడి కార్యము, సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారి పాలబడెను. కర్జను ప్రభువుగారి పరిపాలనమును కడుప్రీతివముగ వినుకొని, అధికారుల కెప్పుడును భయము గలిగించుచుండెడి బెనర్జీగారు నేడు కర్జను ప్రభువుగారి శిష్యులుగ రొనాల్డే ప్రభువుగారిని పొగడవలసివచ్చుట, కాలవై పరిత్యక్తుల గాక మరి ఏమగును? తమను మంత్రులుగ నియమించినందులకు, బెనర్జీగారు రొనాల్డే ప్రభువుగారికి కృతజ్ఞత జూపవచ్చుగాని, వేనకు వేలమంది తోడిదేశీయులను కాకాగ్రహమునకు బాపిన రొనాల్డే ప్రభువుగారి పరిపాలనమును పొగడుట మాత్రము వారిలో గలిగిన మార్పునకు నిదర్శనము. రొనాల్డే ప్రభువుగారు రవలంబించిన నిర్బాధవిధానమునకు బెనర్జీగారు మంత్రుగ నుండి చేయూత నెఱచిన సంగతి నిజమగుచో, బెనర్జీగారి గర్వనము ఆస్పర్యము గలిగింపజాలదు. మంత్రులకదపు లెట్టి వారిలో నయినను మార్పు గలిగింపగలవు. బెనర్జీగారి నంటి సుప్రసిద్ధ కాంగ్రెసు నాయకుని సయితము, అధికారపదవి లోబరచికొనియుండ, తక్కుంగలవారి సంగతి జెప్పవేల? శాసనసభలలో బ్రవేశించి ముక్తిబడయగోరువారును, ప్రతిష్ఠంబనలను జరిపెదనునెడివారును, ఉద్యోగాకర్షణము సభ్యులనిచ్చయము నెయిల తొలగింపగలుగునో, దాని కెంతటి వారయినను ఎటుల లొంగి పోవుదురో గ్రహించవలయును. కొంతకాల మగుసరికి వీరు అధికారవర్గమునకు పట్టుకొమ్మలగుదురు. క్రొత్తబాధ్యతలు మీదపడి నటుల భావింతురు. వెనుకటి ఆశయములను త్యజి కరింతురు. ఈరీతిగ పలువురు నాయకుల జీవితమునందు వింత యగు మార్పు గలుగుట, సామాన్య మగుచున్నది. సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారు రొనాల్డే ప్రభువుగారిని భూషించుటతో తృప్తి చెందక, సహాయనిరాకరణోద్వేగమును, తదవలంబకులను దూషింపదొడంగిరి. అప్పుడుగాని వారికి సంతృప్తి గలిగియుండదు. రాజ్యాగ్ర సంస్కరణములకు, రొనాల్డే ప్రభువు చేసిన మహిమకారమును, బెనర్జీగారు ముందుగ కొనియాడిరి. ద్వంద్వ ప్రభుత్వ విధానము ఆపజయము గాంచెనని అన్నిపక్షముల వారును ఒప్పుకొనుచున్నను, బెనర్జీగారు మాత్రము అంగీకరించుట లేదు. హిందూ దేశమునందు ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధానము విజయము గాంచునని తమకు నమ్మకము గలదనియు, ఈ గౌరవము రొనాల్డే

ప్రభువుగారికి జెందుననియు, బెనర్జీగారు కొని యాడిరి. ద్వంద్వప్రభుత్వపద్ధతి వంగదేశమునం దొక్కవిధముగ జయము గాంచిన దని చెప్పవచ్చును. వంగదేశపు మంత్రులు దివ్యుడుశాఖవారిని తమపక్షమునకు దేజాలకున్నను, వారవలంబించిన నిర్బంధములకు మంత్రులు చేయూత నొసగి వారితో సేకమయిరి. అందుచే, రెండుశాఖలకును ఎక్కువ సఖ్య మేర్పడియుండవచ్చును. సహాయ నిరాకరనోద్యమమును ఎవరొక్కరునుటలో, రొనాల్లే ప్రభువుగారు నిగ్రహభావమును కనుబడిచి రని, బెనర్జీగారు పొగడుట ఇందుకు నిదర్శనము. క్రిమి ను లా సనరణచట్టముక్రింద కలకత్తాలోను, వంగదేశమునందలి ఇతరప్రదేశములందును అవలంబింప బడిన తీవ్రనిర్బంధవిధానమును, బెంగాలు శాసనసభ్యులు సయితము నిరసించుచు తీరానించెయిండ, బెనర్జీగారు సమర్థిచుట జూడ, అధికారపక్షముతో బెనర్జీగారు పూర్తిగ మిళితమయిరి గ్రహింపవచ్చును. సహాయనిరాకరణవలంబులు కొందరకు స్థానికసంఘములలో బ్రవేశించి, వాని పనిని కొనసాగకుండజేయవలయునని తలంపు గలదను వార్త, బెనర్జీగారిని తలక్రిందుల జేసెను. బెనర్జీగారి గర్జనమువలన, అధికారుల మానసమునందు సంతసము గలిగిన గలుగవచ్చును. సహాయనిరాకరణవలంబుల నిశ్చయమును తొలగించుటకు గాని, దేశదృక్పథమును మరలించుటకు గాని, ఇది ఎంతమాత్రము అక్కరకు రానేరదు.

శిక్షార్థపు పన్ను

గుంటూరుమండలమున శిక్షార్థపు పన్నును వసూలుజేయుమార్గములను శాసనసభ్యులగు పి. వి. సుబ్బారావుగారు చక్కగ వర్ణించియుండిరి. సిస్తువసూలు పూర్తియయ్యెను. పన్నుల నిరాకరణ మాపివైచి చాలకాల మయినది. పికెటింగు ఆపి వేయబడెను. ఇట్టి తరుణమున పోలీసువారిని సంవత్సరమువరకు నిలుపుటకు 2½ లక్షలు వసూలు జేయ నెంచుట అసందర్భమని సుబ్బారావుగారు దెలుపుచున్నారు. పోలీసుదళ మవసరమయినను లక్ష రూ॥ లందుకు సరిపోవుచుండ, 2½ లక్షలను ఏల వసూలు జేయవలయును? శిక్షార్థపుపన్నును ఎవరినుండి వసూలు జేయవలెను? సుబ్బారావుగారు దెలిపిన వృత్తాంతము ప్రకారము, జనవరి నెలలో సకాలమునకు సిస్తు జెల్లింపనివారు, వలంటీరు లని అనుమానింపబడినవారు, తిలకు స్వరాజ్యనిధికి డబ్బు చెల్లించినవారు, వీరి నుండి పన్ను వసూలుజేయబడును. ఏబది మొదలు వేయివరకు జెల్లా ప్రదేశములందును, 25 మొదలు 500వరకు ఖైరకప్రదేశములలోను పన్ను వసూలు జేయబడును. జనవరి కిస్తీని చెల్లించినందుకు నిరాకరణోద్యమ మొక్కటియే కారణము గానని, సుబ్బారావుగారు దెలుపుచున్నారు. వాలంటీరుల నుండి వంగదేశమునందయినను శిక్షార్థపు పన్నును వసూలుజేసియుండలేదు. వాలంటీరులని నిర్ణయింప వలసినదెవరు? పోలీసువాడే. ఇక తిలకు స్వరాజ్యనిధికి చందా నిచ్చుట సయితము నేరమగుచున్నది ఇది అన్నిటిలోను అయోగ్యముగ నున్న దని సుబ్బారావుగారు యుద్దేశము. ఈపనియంతయు పగసాధించు తలంపుతో జేయబడుచున్నదని, సుబ్బారావుగారు దెలుపుచున్నారు. సుబ్బారావుగారు సహకారవాదులు. వారియభిప్రాయమే ఇటులుండ, ఇతరు లేమని భావించెదరో యూహింపవచ్చును. అధికారు లవలంబించెడి తీవ్రనిర్బంధవిధానమునకు గుంటూరుమండలమునా రిచ్చెడి ప్రత్యుత్తరము, నిర్మాణకార్యక్రమమును ద్వీగుణీకృత్యోత్సాహము లో నిర్వహించుటదప్ప వేరొకటి గనుపింపదు. నిర్బంధములు ప్రజలలో కార్యోత్సాహము నెక్కుడుగ పురికొల్పుటకు తోడ్పడుగాక!

వర్కింగుకమిటీ : కద్దరువ్యాపకము
కలకత్తాలో గూడిన వర్కింగు కమిటీవారు, కద్దరు వ్యాపకము గూర్చి మార మాలోచించి నటుల తెలియుచున్నది. నిర్మాణకార్యక్రమమునం దెల్లను, కద్దరు అంశమే ముఖ్యమయినది. దానిని పూర్తిజేయుటకు, వీరు యావచ్చుకొని ఈ సమయమునందు వినియోగించుట అవశ్యకము. వర్కింగు కమిటీవారు రెండుమార్గములగూర్చి యోచించిరి. ముందుగ, ప్రతిరాష్ట్రమునకును కద్దరు నెక్కుడుగ తయారుజేయుటకు సహాయము జేయవలయు నని, సూచించబడెను. ఇందుకు కాంగ్రెసు సంఘమునా రెంతసహాయము జేసెదరో, అంతసామ్యుచు ప్రతి రాష్ట్రమువారును సంపాదించవలెను. ఇతియగాక నాలుకాఖలతో కేంద్రసంఘమునోక దానినిస్థాపింప వలయునని సూచింపబడినది. ఈసంఘమువారిపనినం తెనులేనిభజేసి, నూలుచుబట్టలుచు అమ్ముచుపోవునటుల ఏర్పాటుజేసెదరు 17 లక్షలను, ఈ సంఘమువారి కిచ్చుట కుద్దేశింపబడెను. బొంబాయిలో జరిగెడి వర్కింగుకమిటీలో నీ విషయము మరల చర్చింప బడునని తెలియుచున్నది కద్దరు సర్వత్ర వ్యాపించుటకును, విదేశవస్త్ర బహిష్కారము పూర్తియగుటకును రాబోవు వర్కింగుకమిటీసభ ఫలప్రదమగు నిర్ణయము గావించునని భావించెదము. ఈ లోపున దేశమంతయు సూచలము జూపి, కద్దరు వస్త్రనిర్మాణకార్యమునందు నిమగ్న మగుట యత్యంతావశ్యకము. ఇందునుగూర్చి కాలయాచన జేయుట యేమాత్రము పాడిగాదు.

లా, ఆర్డరులు

లా, ఆర్డరుల పేరుతో జరుగుచున్న న్యాయభంగమును గూర్చి మద్రాసు న్యాయవాదుల సంఘమువారు తమ యసమ్మతిని ప్రభుత్వమువారికి దృఢముగ తెలిపిరి. క్రమశిక్షాసంస్థలు, 108, 144 శక్తులను ప్రయోగించుచున్న విధమును సహేతుకము విమర్శించిరి. పంజాబు న్యాయవాదులు గూడ అధికారులు గావించుచున్న రాజకీయనిర్బంధములవలన ప్రజల జన్మత్వతత్వముల కేటలు భంగము కలుగుచున్నదో తెలిపి, ప్రభుత్వపద్ధతి ప్రజాశిప్రాయమునకు విరుద్ధముగ నున్నదని సూచించి తమ యసమ్మతిని స్పష్టముగ తెలిపిరి. కాని, అసమ్మతితీర్మానములవలన, దేశమునకు నెనుక నెట్టిలాభము గలిగెనో, తెలిసిన విషయమే. ఇప్పుడును వాని ఫలితము లటులనే యుండును. ఇట్టి తీర్మానముల గావించుటతో తమ ధర్మము ముగిసినదని ఎంచక, జన్మత్వతత్వము లను సురక్షించెడి స్వాతంత్ర్యము పజలకు సిద్ధించుటకు, న్యాయవాదులు యావచ్చుకొని వినియోగించుట ధర్మము. కాంగ్రెసు నిర్మాణకార్యక్రమమును పూర్తిజేసి, దేశము త్వరలో స్వరాజ్యమును పొందుటకు వీలగునటుల, న్యాయవాదు లీ తరుణమున తోడ్పడుట భాగ్యము కొంతకాలము క్రింది వరకునుప్రజాహితజీవితమునందు ముందడుగునైచిన న్యాయవాదులు సమప్రతిష్ఠ నెంతవరకు కాపాడుకొనెదరో చూడవలయును.

ఇటీవల మెసాబ్బీ రైల్వేసేవనందొక్క యంగు గుండునామాకల స్టేషన్లందు అగ్నిప్రమాదమున భరించుటచే చాలమంది మృతులైరి. ఇది జరుగునయమున వినియోగించుచున్న 1800 నైవికులు ఇందులన భూమిలో పాతుకొనిపోయిరి. ఇట్లవలం దేశముల ను గూడ నిప్పులుకొనెను. ప్రజలు భీతిపడి పారిపోవుచున్నారు.

విదేశ వార్తలు

జెనోవా సమావేశము

రష్యాజర్మను ఒడంబడిక

ఏప్రిలు 19:—లాయడు జార్జిగారు జర్మను ప్రతినిధులతో నోకరగు డాక్టరు రిచెనోగారిని, రష్యాతో గావించుకొనిన యొడంబడికన ముందుగ బ్రిటిషు అధికారులకు వెల్లెరాసుని ప్రస్తావించెను. తానా యొడంబడికవిషయము బ్రిటిషు శాస్త్రజ్ఞులకు వెలిపితినియు కాని ఆవిషయములను బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారికి దెలుపవలెనని వారిని గౌరవేదనియు రిచెనోగారు వెలిపిరి. అందుచే లాయడుజార్జిగారి కీ విషయ మేమియు దెలియదు.

పరాసు ప్రకటనము

ఏప్రిలు 19:—రష్యాజర్మను యొడంబడికను వర్ణిల్లు సందకి విధమున నేవిషయములైన గలవేమో యని మిశ్రసంధి. రాజుబారులు పరిశీలనలనని పాయింట్ గారు గౌరిరి. ఈకార్యమునకు మిత్రమండలివారిని సహాయమొనర్పవలెనని గౌరిరి. రష్యను మిత్రమండలి యొడంబడికను గావించుకొనటయందు, జర్మను యొడంబడికయందు గల కేసు తీర్మానములకు వ్యతిరేకముగను, మరతులను రష్యనులు గౌరవయేడల నావ్యవహారములందు జోక్యము పుచ్చుకొనకద్దని పాయింట్ గారు తమప్రతినిధులగు బార్లోగారికి వెలిపిరి.

లాయడుజార్జిగారి అభిప్రాయములు

ఏప్రిలు 20:—లాయడు జార్జిగారు ప్రతికాతనిధులతో సంభాషించుచు జెనీవా సమావేశమువలన గొప్ప ఫలితములు గలుగునని నుడివిరి. ఈ సమావేశమువలన తుదకు యూరపుండు కాంతిపరిస్థితు లేర్పడి యూపు ప్రవర్తి ర్మాణ విధానములు నిర్ణయింపబడును. సమావేశము భర్మను గౌరవయవని లోలోన గౌరవోనునారే సమావేశ విజయమున కాటంక కారులు రష్యను జర్మను యొడంబడిక చాల ముఖ్యమైనది. ఇటులకు మారుగా జర్మనులు రష్యను వ్యవహారముల చర్చించుట నుండి బహిష్కరింపబడిరి. వీరికితను అంగీకరించి యూనుకుండురని తోమిచున్నది. అట్లారకున్నయెడల నెట్టియసందర్భములనా జనింపు అన్యదేశా క్రమణమును నిశాధించుచు నొకఒడంబడిక గావించునని లాయడుజార్జిగారు నడిపిరి.

రష్యాసంప్రదింపులు

ఏప్రిలు 2:—రష్యా జర్మను ఒడంబడికనుగూర్చి మిత్రమండలివారింకను విడివిడిగ గూడి రష్యాముగ సంప్రదింపు కొనమండిరి. లాయడుజార్జిగారు మొదట జర్మను హెడ్డు ప్రభువు మొవలరు బ్రిటిషు ప్రతినిధులతో రష్యాముగ సప్రతిందిరి. తరువాత బ్రిటిషు ఎంబెయిటి ప్రతినిధులును, పోలండు, పోర్చుగలు ప్రతినిధులును లోనికి రానియబడిరి. జర్మనులు రాత్రి చాలసేపునకు ప్రస్తుతకర్తవ్యమును గురించి చర్చించిరి. ఈ దిశము మధ్యాహ్నము గూడ వీరు చాలవరకు చర్చించిరి. ఈ యుద్ధము జర్మనుప్రతినిధులకు డాక్టరు రిచెనోగారు ఇటా! విదేశాంగమంత్రియగు స్టాంజరుగారితో చాలవరకు సంప్రతిందిరి జర్మనులు మిత్రమండలి కింకను ప్రత్యుత్తరమొసలేదు. ఈ దిశము సాయంత్రమున నిచ్చెదని తెలియుచున్నది.

వెనీ ఆక్రు హేటు గారిని రష్యా వ్యవహారముల సంప్రదింనుటకు జెనోవా కాహ్వానింపబడిరి. రష్యాయందు గల చాల బ్రిటిషు వర్తకసంఘములకు వీరద్యతులుగ నుండిరి. రష్యాయందు ఈవర్తకసంఘముల వారు తిరిగి వ్యాపారము సాగించుటకు రష్యనులు సమ్మతించిరని ఇందువలన సూహించుచున్నారు.

సంగ్రామపూర్వములు.

మిత్రమండలివారు రష్యనులకు నివేదించిన లండను మిమోరాండుముకు రష్యనులెచ్చు ప్రత్యుత్తరమునందు వారు సంగ్రామ పూర్వములులకు బాధ్యత వహించెదనియు కాని మిత్రమండలివారు సోవియాట్సులకు వ్యతిరేకముగ గావించిన నష్టములకు పరిహార మియవలెనని కోరెదనియు జెనోవా తండ్రి వార్తలలో తెలియుచున్నది.

మిత్రమండలివారు వ్యవధినిచ్చినయెడల రష్యనులు ఋణమును ధీర్చెదరు.

సంయుక్త రాష్ట్రములవారు తమకురావలసిన ఋణములకుగాన సెన్యాకటి బాండ్లు పుచ్చుకొనుటకు సిద్ధముగ నుండిరి. తెలిపిరి.

పర్షియాస్థితి

వార్తాపత్రికల హక్కులు

ప్రధానమంత్రి వాగ్దానము

ఏప్రిల్ 20:— తెహరనవార్తాపత్రికల ప్రభుత్వమును తీవ్రముగ పెరుక్కుచున్నది. బ్రిటిషుప్రభుత్వమును గూడ చాల వరకు సోపించును ననియు చెప్పును.

“ఈరాన్ ఇబదు” అను వార్తాపత్రిక డైరీవాసమువేళమును గురించి వ్యాఖ్యానమునకును నిటుల వ్రాసెను:— లాయరువాది గారికిని చిరునామగారికిని స్వల్పముగ మైత్రిక దివసయెడల, పర్షియా వాక్యమైపోవును. ప్రజలు మేల్కొని తమ స్వవహారములను చాచుచుక్కడెక్కడనుటకు గడంగవలెను. విదేశీయులు పర్షియా కర్మవహారములలో జోక్యము వుచ్చుకొనుటను మాన్పవలెను. సామ్రాజ్యవిభుభాగోద్దేశములు గలిగిన గ్రేటు బ్రిటనునకును పరప్రదేశాక్రమణోత్సాహ మైయున్న రష్యాకు యధావధిమన నెట్టి భేదమును లేదు.

ప్రధానమంత్రి వాగ్దానము

జాతీయ పక్ష పక్షికా సంపాదకులు పర్షియా ప్రధానమంత్రి గారిని దర్శించి ప్రస్తుతపరిస్థితుల వారికి నివేదించి అందుపై వెంటనే ప్రజాక్షేమముకొరకు చర్య దీసికొనవలెనని హెచ్చరించిరి.

ప్రస్తుతపరిస్థితుల చర్చించుటకు ప్రత్యేకపార్లమెంటు సమావేశము నాహ్వానించుటకు ప్రభుత్వమువారు తలపెట్టి గనియు ప్రభుత్వమువారు తగు చర్యను దీసికొని ప్రజల యశాంతిని తొలగించెద మనియు ప్రధానమంత్రి వాగ్దాన మొనర్చెను.

ఇటలీపత్రికలు

ఇటలీ యందలి సోషలిస్టు వార్తాపత్రికలును, రాడికలు, లెబల్ థావార్తాపత్రికలును గవ్యా జర్నలు యొడంబడిక నభిసందించుచున్నవి. బ్రిటిషువారును పరాసువారును ఇటలీవారి తో సంప్రదింపకుండ నిదిగతు అంగపరాసు ఆయిలు ఒడంబడికను గావించుకొని రనియు ఆటోత వ్యాజ్యముగ నున్నదో ఈయొడంబడిక గూడ సంత్యాజ్యముగ నేయున్నదనియు నీపత్రికలు వెలుపుచున్నవి. “క్వోరియస్” అనుపత్రిక మాత్రము అంగ పరాసుమైత్రి యావశ్యకమనియు ఇటలీ, బెల్జియము, లిటిగిఎంటిటీలందుకొరకే పాటుపడవలయు ననియు యూరపు మధ్యదీపుల కిదియొక్క మార్గమనియు వ్రాయుచున్నది.

సమీపప్రాచ్య సమస్య

ఏప్రిల్ 17:—తాత్కాలిక సంధిని గురించి మిత్రమండలివారి మతమును మిత్రమండలి హైకమిషన్ల పోర్టు (కాన్ఫ్రెన్స్) టి సోపిలు ప్రభుత్వము) వారి కందజేసిరి. అంగోరా వాకి కీ యబడిన ప్రత్యుత్తరమువలననే ఈ ప్రత్యుత్తరముగూడ గలదు. అంతి విషయములుమాత్ర మధికముగగలవు. తేనునందు నైస్యములను తొలగించుట సంధినిములలో నొకటిగాన అచ్చటకు నైస్యములను శంకులను పూర్తి భయపడ నక్కరలేదు. గ్రీసువారు సంధివరకులంగికరించిన తరువాత నేగాని నైస్యములను తొలగించుటవీలులేదు. కాబోవు సమావేశమునందు పోర్టువారి యాశయముల తెరచేర్చుటకు మిత్రమండలివారు సాధ్యమైనంతవరకు ప్రయత్నింతురు.

మియోండరువాలీ

ఇటలీనైస్యములు మియోండరువాలీని విడచి వెడలిపోవుచున్నది.

నల్లమందుసమస్య

డెనోవానుందు సమావేశముయిన నల్లమందు విచారణ సంఘమువారు, అన్ని రాష్ట్రములవారును హేగుకన్వెన్షన్పై సంతకము తొంగ్గవలెనని తీర్మానించెను. టర్కీ-పర్షియాగూడ సంతకమైనను తప్పక సంతకము లొనర్పవలెనని భారత ప్రభుత్వము చెప్పియున్నది.

సంఘమువారు నల్లమందు మొనర్చు వత్తు పదార్థముల తెగునతి జేయుటకు ఆవశ్యకమగు సర్టిఫికేట్ల సమూహము తయారుజేసిరి. 1923 జనవరి 1 వ తేదీ నుండి దీని సమయలో పెట్టవలయు నని ఈ సంఘమువారు వానారాష్ట్రసమితి వారిని కోరెను.

విద్యుద్దుస్థితులు

డబ్లిను ఆల్లరులు

ఏప్రిల్ 20:—రాత్రి రెండుగంటలకు డబ్లినునందు గొప్పపోటును జరిగెను. ప్రజాస్వామ్యవాదులు తాత్కాలిక ప్రభుత్వప్రధాన కార్యాలయమును పట్టుకొనుటకు చాలసారు లెక్కిరి గాని శృతాంశులు గాజాలకపోయిరి. నల్లగతు గాయములు తిగిలెను.

బెల్జియముఆల్లరులు

రాత్రి రెండుగంటలకు బెల్జియము తూర్పుభాగమున కాథలిక్కులకును ప్రొటెస్టెంట్లకును చాలకాలముకరకు పోరాటము జరిగెను. చాలగృహములు తగులపెట్టబడెను. నల్లగు హతులైరి.

విద్యుద్దుసంధి రాజకీయవాదులు సమావేశమై సమాధానమునకు రాజాలక పోయిందులకును, సైనికపరిపాలనమునకును తమ యసహృతిని తెలుపుచు కార్యకులు 24 గంటలు సమ్మెకట్టిరి.

మాస్కోపురసంధి ప్రత్తిలయజమానులు కార్యకులను తిరిగి సమాధానము కొరకు ప్రయత్నించుచుండిరి.

జెనెరలు పెయివాపుగారి స్నేహితులు 25000 డాలర్ల జామీను నిచ్చినవిడట పెయివాపుగారు జైలునుండి వదలిపెట్టబడిరి.

గోడేసియాను దక్షిణాఫ్రికా యూనియనుతో గలవుటుకు ఇటీవల నొక సమావేశము జరిగెను. ఈసమావేశము విఫలమాయెనని గోడేసియాప్రతినిధులు తెలిపిరి.

ఇంగ్లండునందు అయిదు గొప్ప ఇంజనీయరింగు కంపెనీలు గలసి బ్రిటిషుపక్షం ఆండు ట్రాన్సువాల్ ప్రాన్షాన్సు కంపెనీ యను పేర నొక గొప్ప ఇంజనీయరింగు కంపెనీగ మారెను. మెట్టను ప్రభుత్వ డైరెక్టర్లతో నొకడు.

డెనోవానుందు 50 రాబర్టుహారముగారి యధ్యక్షుడైన సమావేశమైన కరెన్సి సముకమిషనువారు, ఇంగ్లండుబ్యాంకు యాజమాన్యమున కార్కగనువారు కాశ్యోత మగు మూకపుతేటులను నిర్ణయింపవలెనని తీర్మానించిరి.

గనుల యజమానుల సంఘము

వైస్రభువు సాంకత్తిక సమావేశపు అధ్యక్షత వహించిన సామ్రాజ్యకాపన ససభ్యులకు యె. జి. సి. సర్కాగారు సాంకత్తిక సమావేశమునం జిల్లు చెప్పిరి:—

బాగు జీత్రుకు ఉన్నాస్థితి కపును వచ్చునో చెప్పుటకు వీలులేకున్నది. వానాటికి కార్మికసమస్యలు తీవ్రమగుచున్నవి. ధరలు తగ్గుచున్నవి. వ్యాపారాభివృద్ధికి అనుకూలమగు పరిస్థితులు కనబడుటలేదు. కావలసిన రైల్వేవాగనులు దొకటటు దుర్లభమగుచున్నది. ఇందులకు ప్రభుత్వమువారు కొంతకరకు బాధ్యులు. విదేశములనుండి బాగు దిగుమతి చేయబడుచున్నది. ఇట్టి పరిస్థితులలో ఈ దేశకపు బాగు ఎగుమతికి సంబంధించిన నిర్బంధములు, అధికమగు ఎగుమతిపక్షులను దుర్లభమలు యుక్తమని తలచుచున్నాను. రైల్వే మూలకర్మయముకొరకు ప్రభుత్వమువారు యీ సవత్సరము 25 కోట్ల రూప్యములు ప్రత్యేకించివారు. ఇందువల్ల రైల్వే వాగనులను నిర్మించుటకు వీలుండుననియు, రైల్వేవాగనులతని కొరత తొలగింపవలెనని యు తలచుచున్నాను.

కార్మికసమస్య విషయముగూర్చి. మనము జీతములను అధికము చేయుకొని కార్మికులందు సామరీతనము అధికమగుచున్నది. కార్మికులు సుఖజీవనము కొరచున్నారే గాని తదనుగుణ్యముగ కృషిచేయుట లేదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో ఒడంబడికల ననుసరించి కార్మికులు పనిచేయుటను నిష్పంధము గావించుచు చట్ట నిర్మాణము గావించుట యుక్తము. తూర్పుఇండియా రైల్వేపనివారు ఇటీవలనే సమ్మెకట్టియుండిరి. ఆకస్మాత్తుగ సమ్మెకట్టుటచే వర్తకులకంతయో నష్టము కలిగినది. దీడల అభివృద్ధిపట్ల భవిష్యు అశ్రద్ధవహించియున్నారని ఒక అపవాదము ప్రబలి యున్నది. ఇది కేవలము నిరాధారమైనది. దేశము యొక్క ఆర్థిక పారిశ్రామికాభివృద్ధికి భవిష్యరంత శ్రమలకు సాగుచున్నది. ప్రజలు ప్రశంసింపబడు తేను. సింద్ నీయగు ఉత్పాదనముతోడను, ఆవాలాచితముగను ప్రస్తుతము ఆందోళనము జరుపబడుచున్నది. భవిష్యు గావించుచున్న కృషివలన కాశ్యోతమైస్టికము, ప్రత్యక్షమభయోగ్యమగు స్వరాజ్యము పొందవచ్చును.

జాతీయ ఉన్నతపాఠశాల.

అడయారు

అడయారు జాతీయ విశ్వవిద్యాలయమున కనుబంధముగ నున్న వైయున్నత పాఠశాలవారు 1922-23 వ సంవత్సర కార్యనివేదికను తయారుచేసి విద్యుత్సాగ్గము మూలకప్రతిని బంపినందులకు వారికి కృతజ్ఞులము.

ఈ పాఠశాల సాశ్రమపాఠశాల. విద్యార్థులును ఉపాధ్యాయులు కలసి నివసింతురు. అందువలన విద్యార్థులకు అన్ని విధముల యభివృద్ధి లుగుట కవకాశముండును. 6 లేక 7 సంవత్సరముల కయన్ను మొదలు 16వ సంవత్సరము వఱకు ఇచ్చుటనే చదువవచ్చును. ఉన్నత పాఠశాలవిద్య వధ్యసించిన తరువాత యిష్టమున్న మదరాసు ప్రభుత్వవిద్యాశాఖ వారి చే నిర్వహింపబడుచున్న స్కూల్ షైన్లో పరీక్షకు గాని (S. S. I. C.) మదరాసు విశ్వవిద్యాలయపు మెట్రిక్యులేషను పరీక్షకుగాని కూర్చుండవచ్చును. కాని ప్రభుత్వమువారి జోక్యము మాత్ర మేమియులేదు. 10 వ తర తియందు త్రిట్లై న తరువాత పరిశ్రమలు చేర్చుకొన గోరువారు పరిశ్రమల వృత్తిసంబంధమగు కళలను చేర్చుకొను వారు వానిని చేర్చుకొనవచ్చును. క్రింది తరగతులలో మాతృభాషకు ప్రాముఖ్యత మొనగబడుచుప్రభుత్వాధీనపు పాఠశాలలోని యుపయోక్తమున పాఠము లీపాఠశాల యందు గూడ కలపబడును. వతబోధకలదు. ఈజాతీయ పాఠశాలయందు విద్యనభ్యసించిన తరువాత నెచ్చుటనై నను గొరవ మగుట త్రియందు ప్రవేశించుట కర్హులు గనుండురు. పాఠశాల చక్కనిపై పల్లెవత నేర్పజిన ప్రదేశమున నున్నది. ఉపాధ్యాయులకు గాని, విద్యార్థులకు గాని, అన్నియు కుటీరములే. ఉపాధ్యాయుల పట్టికకూడ, అందునను అనుభవజ్ఞులుగను, సహాయులుగను నున్నారు. పాఠశాలనుగూర్చి వివరములను తెలిసికొన గోరువారు ప్రధానోపాధ్యాయులకు వ్రాసికొనవచ్చును. జి. వి. సుబ్బారావుగారి యాజమాన్యమున నీ పాఠశాల జయప్రదముగ సాగునని తలంచెదము.

మలబారు

ఈస్టరుకెలవులు ముగిసినపిమ్మట మలబారు విప్లవకారుల కేసులను విచారించుటకు స్పెషలుజడ్జిలు 19-వ తేదీన కల్లికోటలో సమావేశమైరి. స్పెషలుజడ్జి నారాయణ అయ్యడగారు కొన్ని దినములపెలవుపై తంజావూరు వెల్లియున్నారు. స్పెషలుజడ్జిలు హ్యూజెను ఎడిక్టర్ గారుమాత్రమే కేసులను విచారించుచున్నారు.

శిక్షలు

నిలబూరు వాస్తవ్యులగు కున్సి నాయరుగారిని చంపెనను నేరము మరక్కారు అను వానిపై మోపబడెను. హ్యూజెను గారికేను విచారింపి నిందితుడు దోషియని తీర్మానించి మరణదండన విధించెను.

తిరుకొండ ప్రభుత్వకేప్టరీలకు నిప్పు అంటించి రను నేను మువ్వకు మాపిలాలపై మోపబడెను. హ్యూజెనుగారి కేసు విచారింపి నిందితులు దోషులని తీర్మానించి మొదటి నిందితునకు 10 సంవత్సరములు రెండవ నిందితునకు 7 సంవత్సరములు మూడవనిందితునకు 5 సంవత్సరములు కఠినశిక్ష విధించెను.

మరియొక కేసునందు 17 మంది మాపిలాలపై చట్టవిరుద్ధమగు సమావేశమునం జుండిరను నేరము మోపబడెను. నలుగురు విడుదలచేయబడిరి. మిగిలినవారికి 5 సంవత్సరములు మొత్తం 7 సంవత్సరములవరకు కఠినశిక్ష విధింపబడెను.

రైలు హానరబులు శాస్త్రీగారు

రైలు హానరబులు శ్రీనివాస శాస్త్రీగారు మలబారునందు పర్యటన మొనర్చు తీర్మానించిరి. వీరు 24వ తేదీ కల్లికోట చేరెదరు. 3 దినములు పర్యటన మొనర్చి 27 వ తేదీ ఉదకమల్లిండులమునకు వెళ్లెదరు. ఆ రాజకీయకటులకు చేసిన నాయకులను సందర్శించెదరని తెలియుచున్నది. పండిత హరిదయా నాథ కుంభాజ, పండిత అంజనాచార్య గార్లు మలబారు పర్యటనము ముగిసినది. వీరి ఆంధ్ర బాడునకు వెళ్లిరి.

బొంబాయి ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక సంఘసభ్యులగు హెచ్. యస్. లారెన్సుగారు 20 వ తేదీ రాజకీయశిగిగారిని సందర్శించిరి.

స్థానికవార్తలు

నేటిదినము ఉదయము ముపులానా అజదు సాభానిగారు చెన్నపురికి వచ్చిరి.

సుగుణ విలాససభ:—ఈసభవారు ఏప్రిల్ 28 వ తేదీ ఆదివాసు సాయంత్రము 5-30 గంటలకు విక్టోరియా పుక మంజీమున జేసినవార వాటకమును రమణమున ప్రదర్శించెదరు.

నిశ్చయ టు తరువు:—నీకష్టము అట్ల కనుసరించి కమ్యూన్లు ఇంటరు సేవలు వారిచే ప్రతి పదిదినపు ప్రకముల దిగుతుని నిశ్చయ పడిన దని యివాపు ఇండియా క్షతమునందు ప్రకటించబడినది.

శ్రీ సామరంగ భగవత్కథాప్రసంగసభ:—1922-వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల 28-వ తేదీ ఆదివారం సాయంత్రం 4 గంటలకు విభీషణకథాకథి అను కాలక్షేపమును బార్బెక్ ఏకాతమ్యుడదీసి 94-వ నెం, గృహముందు శ్రీ సంగం కథనో పాదార్యులవారివలన జరిపింపబడును.

కోర్టుఫీసు సవరణచట్టము:—చెన్నపురి శాసనసభ గడచిన సమావేశమునందు ఆమోదింపబడిన కోర్టుఫీసు సవరణ చట్టమును గాజెతించి గారు అంగీకరించిరి ఈచట్టము ఏప్రిల్ 18-వ తేదీన పోర్టునెంటువారి క్షతమునందు ప్రకటించబడినది. ఆ దినమునండి యాచిట్టము ఆరునెలల దుండును. (ప్రచురణ పుంఘము).

సహాయ సేన సలహాసంఘము:—ఈ సంఘ సభ్యులగు ఎ.టి. లూకరు, డబ్ల్యు. ఓ.రైటు, యల్. టి. హారిసు, రుక్మాదేవి ఇచ్చిరి. వీరిస్థానమున పి. ఆర్. ఆంధ్రుసన్నుతుడైన ఇ. ఎ. హీనుగారు, టెయిలరుకంపెనీకి చేరిన ఎ. జె. లీచ్ గారు, ఎ. ఆర్. కాత్స్ వి. సి. యస్. గారు సభ్యులుగా నియమింపబడిరి (ప్రచారసంఘము).

మహాత్ముని శిక్షాదినము:—18-4-22 తేదీన 163 నెం లింగశైలిపిడి కాంతాశ్రమములో అమరకలావిలాసిని సభ వారు శ్రీ భారతమాత విగ్రహమును మహాత్ముని పటమును అలంకరించి దేశీయుల పాటలతోటి భజనమును అచ్చన యాన్ని జరిపించినారు. ఈ రోజులలో వనూలు అయిన రూ 19-0-0 న్ను టిలకు స్వరాజ్యనిధికి పంపించినారు.

లిలకు గ్రంథాలయము చెన్నపురి:—రాజమహేంద్రవారిమును వైశ్య కిఖానులునునగు మ-రా-శ్రీ మట్టే నుబ్బారావుగారు శ్రీచిలకవర్తి షిక్షానరసింహకవిగారిచే విచిత్రమైన 20 ఆంధ్రగ్రంథములు వై గ్రంథాలయ పాఠకుల యుపయోగార్థమై యుచితముగ నిచ్చినందుకు వారిని వావిళ్ల ముద్రాక్షర కళాధికారులకు మ-రా-శ్రీ వి. వెంకటేశ్వర శాస్త్రిగారు వై గ్రంథాలయ పఠనాలయమునకు వారి త్రిలింగ పుత్రికను యుచితముగ పంపుచున్నందుకు వారిని మాసభ్యుల కృతజ్ఞతాపూర్వకమై వందనముల సందేశమునుచ్చారము. — వి. వి. గోపాలకృష్ణరావు, సహకార్యధ్యక్ష.

శ్రీనివాసశాస్త్రిగారిపర్యటనము రైటు హాసరము శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు తన క్యాబ్బును జి. యస్. బాబుపాయి వి సి. యస్ గారితో రాబోవు మాసము 22 వ తేదీ కొళంబా నుండి ప్రయాణ మయ్యెదరు. జూలై నెల 1 వ తేదీ ఆస్ట్రేలియా చేరెదరు. జూలై నెల 5 వ తేదీ ఆస్ట్రేలియానుండి ప్రయాణమై 10 వ తేదీ న్యూజీలాండు చేరెదరు. ఇచ్చట 27 తేదీవరకు యుండి కనడాకు ప్రయాణమయ్యెదరు. ఆగష్టు నెల 16 వ తేదీ వాస్కోనలో నగరముచేరెదరు దాదాపు ఒక మాసము దినములు కనడాలో పర్యటనము గావించి, పిమ్మట యునైటెడు స్టేటునుండి కొన్ని దినములు హ్యుటన్ మొనర్చి యాతేతమునకు తిరుగ వచ్చెదరు.

గౌ. మంత్రి రామారాయంగారు 21 వ తేదీ ఉదయం కావలి చేరిరి. నూతనముగ నిర్మింపబడిన బోర్డు హైస్కూలు భవనపు ప్రారంభవహోత్సవము నెరవేరిన మాతాకవిలేఖకును రంధి వార్తపంపుచున్నాడు.

ప్రభుత్వ ప్రకటనములు

ఆది ఆంధ్ర, ద్రవిడ

1922 జనవరి 20 వ తేదీని శాసనసభాసీర్వాసము ప్రకారము పంచము లనిపిలముటకు తమిళములో అమ్మిదావిడ అనియు తెలుగు జిల్లాలలో అమ్మి-ఇంద్రానియు, అమాతివారిలో వారు కోరిన యెడల పిలవవలెనని యుత్తరువు జేసితి.

విశ్వవిద్యాలయ చట్టములు

ఇంటర్మీడియేటు, బి. ఏ. డిగ్రీ బి. ఏ. (హానర్స్) (ప్రీలిమి నరీ, యల్. టి. పరీక్షలు సంవత్సరమునకు రెండుసార్లు జరుపుట కు సెనేటు సభవారి శీర్షానమున ప్రభుత్వమువా రంగీకరించిరి. మొదటిపరీక్ష మార్చి ఏప్రిల్ లలోను రెండవది సెప్టెంబరు లోను జరుగును. సంవత్సరము మూడుటరములకు విభజింప బడినను. ఇందువలన ఆర్ట్స్ లాకాలేజీలలో ఉన్నతవిద్యకు నుగు వుగ నుండును. మొదటి టరము జూను నుండి సెప్టెంబరు వరకు ను, రెండవ టరము అక్టోబరు నుండి, డిసెంబరువరకును, మూడవ టరము జనవరి నుండి ఏప్రిల్ వరకు నుండును. సెనేటు మిటింగులు మూడు జరుగును. రెండు కాన్వోకేషనులు జరుగును. ఈమాక్కుల నన్నింటిని ప్రభుత్వము వారంగీకరించిరి.

యూనరాజాగమనము : పోలీసువారి కఠినందనములు

జనవరి 18 వ తేదీన యూనరాజా వచ్చినపుడు జరిగిన అల్లరులగూర్చి ప్రభుత్వమువారికి వివరములు తెలిసినవి. వాని నాపు టకు గావించినవనలు విమర్శింపబడినవి. అల్లరులు పట్టుములో అనుకొననివోట జరిగెను. పార్లెంటును, యద్దరు సభయిన సెక్రటరీలు ను పోలీసు పార్టీతో ఆ రోజున ఉదయము 10-11 గంటల మధ్య రాంధాతామామట్టును, దిగుట పారబాటని పెల్లి, హామెలగాలో నేతీభవింపవచ్చు ను. అయితే పోలీసు వైద్యము, యిత్రప్రదేశములనుండి వచ్చిన వారుగూడ తమకేధలు నమోదుముగ నిర్వహించినందులకు ప్రభు త్వమువారి కెంతయు తృప్తికరముగ నున్నది. ఇందులకై పోలీసు కమిషనరుగారిగు పెల్లిగారినిన్ని, వారికి తోడ్పడిన యద్యోగులనున్న ప్రభుత్వమువారు క్లాఫియచున్నారు. మద్రాసు కమాండింగు ఆఫీసుగారుగూడ కావలయు సేవలప.పి సహాయముజేసినందులకు వందనీయులు.

యం. యస్. ధానిభాయిగారు ఉపద్రవశిథి రాకుండ వెంటనే జేసిన ప్రజాసేవ నొప్పకొనుచున్నాడు.

అటవీ శాఖ

కోయంబుత్తూరుజిల్లాలో రిజర్వు ఫారెస్టులగుర్చి నివేదిక సంపుటకు ఒకకమిటీ యోగ్యుడగును. ఈకమిటీకి పారెస్టు ఫీపు కాన్ఫరెన్సులకు యస్ కాత్సుగారు అధ్యక్షులుగ నుండిరి. సి. వి. వెంకటరమణఅయ్యంగారును, వి. సి. వెల్లెగిరి గాంధ్యుగారును, టి. ఏ. రామలింగచెట్టియారు గారును హెడ్, యఫ్. ఏ వుడ్డుగారును సభ్యులుగ నుండిరి. వీరును మరికొందరును కలసి పశువులు మేకమేయలు బ్లాట సిస్టమును గుర్చి యు, మేపుటకు కీజా తగించుటను గుర్చియు, గ్రామస్థులకు వంటచెయ్యకు సైజు జేయుటగుర్చియు, రిజర్వు క్వశాసాయము నకు ఆటంకములుగ నుండుటను గుర్చియు, అడవినివాడులు సరిగ లేకుండుటయు, వ్యవసాయపు పనిముట్లను సైజుజేయుటయు ఫారెస్టు సహాయుల వధ్యును గ్రామములకు నీటివసతులగుర్చి యు, ఉప్పునన్ను ఉపయోగమునుగుర్చియు, విచారించి, వెనుకటి పద్ధతి అపయము గాంచుటకు కారణము పంచాయతి సరిగ నిర్మింపక బోవుటకు, ప్రదేశ మెక్కువనుగుటయు నని నివేదికలో తెలిపిరి.

ఈనివేదికను ప్రభుత్వమువారు రికార్డుచేసి ఫీపుకన్ఫరెన్సు టరు కమిటీసలహాను ఆచరణలో పెట్టుదురని ప్రభుత్వము వారికి తెలియుచున్నదని యుత్తరువుజేసితి.

మద్రాసుపట్టణ సమీపభాగముల పట్టణనిర్మాణ సంఘము

మైలాపూరు చెరువు ఆయకట్టుకింద భూము లన్నియును, మధ్యనున్న మద్రాసుపట్టణములో జేనవానిని మద్రాసు సిటీ లోను సమీపప్రదేశములలోను నగరనిర్మాణసంఘమున కిచ్చి చేయుమని కోరగా కార్పొరేషనువా రందుల క గీకరించిరి.

అంతే నగరనిర్మాణసంఘమువారు మైలాపూరు చెరువు క్రింద ఆయకట్టుభూమిలో కొంతమాత్రము పనిజేసిన మనిరి. ప్రభుత్వమువా రందుల కంగీకరించిరి. ఆప్రదేశపు సరిహద్దు లేవనగా.

ఉత్తము:— ఎల్లునాముగోడ్డు మాంటుగోడ్డుతో కలియువోట ప్రారంభమై, ఎల్లునాముగోడ్డు వెంటనే తూర్పుగా మాచేగోడ్డు లియువరకును పోయి, అటునుండి ఉత్తరముగా మాచేగోడ్డు వెంటను లజ్ చర్చిగోడ్డు పాయిటులో కలియువరకును, అటునుండి లజ్ చర్చిగోడ్డు వెంటనే బ్రాడీ గోడ్డు చే వరకును.

తూర్పు:—అటునుండి బ్రాడీగోడ్డు వెంట దక్షిణముగా ఏలపాడమాధ గో వెలపిధి వ కును.

దక్షిణ:—అక్కడనుండి పడమరగా సెనట్లోపుగోడ్డు వరకును.

పడమర:— అక్కడనుండి సెనట్లోపు గోడ్డుమీదుగా మాంటుగోడ్డుమీదుగా బయలుదేరి పోటువరకు.

రొనాల్డుషే ప్రభువు

రొనాల్డుషే ప్రభువుగారి జ్ఞాపకార్థమై తన నిర్మాణ మొకటి సాపించుటకు కలకత్తాలో 21 వ తేదీ ని సాయంకాల కాల మొకసభ జరిగెను. గౌ. బర్మాడో మహారాజుగారు అధ్యక్షుత వహించిరి రొనాల్డుషే గారికి కృతజ్ఞతా పూర్వక కందనముల సమర్పించుచు 500 నురేంద్రనాథ డెస్టిగానాక తీర్మాన ముపహించిరి.

ప్రభువుగారు సంస్కరణములను జయప్రదముగ కొనసాగించి రనియు, వంగరాష్ట్రమునందు సంపూర్ణముగ ఆర్థికస్వాతంత్ర్య మున్నదనియు, వాకు ఆనందోద్యమముపట్ల మిగుల కేర్వతో ప్రవర్తించినయు 500 బర్జుగారు చెప్పి ప్రభువుగారి గుణములను జూగడిరి.

వంగరాష్ట్ర వర్తకసంఘపు అధ్యక్షులగు డబ్ల్యు. యల్. కరే గారు తీర్మానమును బలపరిచిరి. ప్రభువుగారి కీర్తివిగ్రహము నొకటి కలకత్తాలోనుంచల రుదనని లాంగుప్రభ జేముగారొక తీర్మాన ముపహించిరి. తీర్మాన మేకగ్రీనముగ ఆమోదింప బడినను. ఈసందర్భమున విరాళములు పో గు చేసి తీర్మానము క్రియాగూఢము జాల్పుటకు తగుకృషి సలుపుటకు ఒక ఉప సంఘము ఏర్పాదపబడినను.

కంయుక్తరాష్ట్రముల పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షన్ డైరెక్టరు ఆరు సి. యస్. డిలాఫానిగారు అలహాబాదు విశ్వవిద్యాలయపు వైసు ఛాన్సలరుగ నియమింపబడిరి.

రైల్వేస్టేషన్లోటుల విషయమై ఆలోచించి తగుసలహా లిచ్చుటకు యాకింద పేర్కొనబడినవారిని ఒకసంఘము వాజరతినిధిగాను ఏర్పాటుచేసిరి. టి. వి. కేషగిరి అయ్య (అధ్యక్షులు) సి. యస్. నుబ్రహ్మణ్యం, మనమోహనదాసు రాంజీ, ఎ. హెచ్. క్లాక్, సి. వి. బ్లీస్ (కార్యదర్శి).

సంస్కరణములను సరిహద్దుల రాష్ట్రమునందు ప్రవేశ పెట్టుట, ఈ రాష్ట్రములను పంజాబురాష్ట్రముతో చేర్చుట మున్నగు విషయములగురించి ఆలోచించుట కొక విచారణసంఘ మేర్పరుపబడినది. ఈ సంఘమునకు ఇండియా ప్రభుత్వమునందలి విడికాంగ కార్యదర్శి యగు డెస్సిసరైగాను అధ్యక్షులుగ నియ మింపబడితి.

ఆస్ట్రేలియా ప్రభుత్వమువారు గౌ. శ్రీనివాసశాస్త్రి గారి కాహ్వాన ముపిరి. వీరు ప్రభుత్వ వారి ఆతిథ్యముగ ఆస్ట్రేలియాలో కొన్ని వారములు ప ర్యట న మొనర్చెదరు. టెనమేనియా రాష్ట్రమునకుమాలము వెళ్లెరని తెలియుచున్నది.

కలకత్తా య.దలి హేస్టింగ్స్ వారసులత్రాలయము నందలి 500 మంది పనివారు 20 వ తేదీని సమ్మెకట్టిరి. స్ట్రా రొకడు మిల్లునందు పనిచేయుచున్న ఒక శ్రీమల్ల శార్వర్యము నలిపెను. అందునల్ల ఆగ్రూరు డిస్ట్రిగుచేయవలయునని కోరుచు కార్మికులు సమ్మెకట్టిరి.

జెమ్మెట్టిగారు బొంబాయి ఆద్యోకటు జనరలుగ నియ మింపబడిరి.

ఇండియా ప్రభుత్వపు ఆర్థికసభ్యులగు సర్ మాల్కాము హాయిలీగారు యానెలాఖరున సెలవుపై వెళ్లెదరు. వీరిస్థానే ఆర్థిక కార్యదర్శి యగు ఇ. యం. కుత్తుగారు పనిచేయుచుండ రని తెలియుచున్నది.

రాజ్యోపధానమంత్రియెవరు?

“రాజ్యోపధానమంత్రి” అను నామముతో “విక్టిడి పాపి” అను అంగ్ల దేశీయత్రయం దొక రిక్లువాచుచున్నాడు. మాంటాగుగారి ప్రధానమంత్రి చరియొకరిని నియమించు కష్టకార్యమును పరిష్కరించువారు చాటిసను పరిష్కరిస్తే కష్టకార్యం చెప్పేవారు తగ్గింపు గానింపదు, తోరీపక్షమువారు. లా యడుబాబుగారి రాజీనామాకొరకే గాక ఆరాజీనామా కార్య నిూపమును చాల్చుదినమునకునుడ నతి తొందరతో నెదురు జూచుచున్నాడు.

ఈవారములయొక్క నెక్కువభాగమును రాజ్యోపధాన మంత్రియగు తోరీప్రభుత్వమునకును గురించియే. తోరీపక్ష నాయకులు ప్రతివారును దాము ప్రధానమంత్రిపదవి నలంకరింప దగియుంటిమని సంపూర్ణ విశ్వాసముతోనున్నారుగాని ఇందు భవనమును మాత్రమే వారికి కొంచెము కష్టముగనున్నది. ఈ క్రిందివారు బహుశాసీయుద్యోగమునకు కానవును. సర్ ఆర్థుర్ బాల్ఫూరు బోనరలా బర్మెను హెడ్డు ప్రభువు ఛాంబర్లెను కర్జ ను ప్రభువు, డెర్బీ ప్రభువు,

బాల్ఫూరుగారు ఈఅధికార బాధ్యతసంగీకరింపరని వారి క్షేపీ కులు డెటాప్లూరు, జూలై 25 వరేదీకి వారికి 74 సంవత్స రములు నిండును. కాని ఈవిషయముగూడ వారి కనుకూలముగ నున్నది. మిగిలిన ప్రధానమంత్రిలు కాబోవు నితరుల క్రింద పరిశీలనకు కంగీకరింపక పోయినను వీరికింద పరిశీలనకు మాత్ర మంగీకరింతురు.

ఆస్ట్రీను ఛాంబర్లెనుగారి కీయుద్యోగమునకు అధికముగ హక్కులుగలవు. కాని డైరెక్టరుకు వీరియందు నమ్మకములేదు. లాయెరు బార్నిగారికి వీరనుకూలముగ వర్తింతుట డైరెక్టరుల కిష్టములేదు. వీరిదివఱకు తమ దృఢమనస్కతను ప్రదర్శింపలేదు. గిమ్మెస్పు ఆశ్రయములుగల నాయకులగు యావనులను వీరు ఒకటిగా పట్టుకొని రాగలరనుట ఆనమానము.

బర్మెను హెడ్డుప్రభువునకు ప్రధానమంత్రిపదవి నధి స్టించుట సనియు అందులకు దాను సంపూర్ణముగ తగియుంటి ననియు సంపూర్ణవిశ్వాసము గలదు. కాని మొదట డైరెక్టరును నిఁదియుటవలను తరువాత వారిని స్తుతించుటవలనను వీరు తమ పీఠును చెడగొట్టుకొనిరి.

డైరెక్టరులు బోనరలాగారి నెన్నకొనవచ్చును. అందు కలననే, కన్య ర్శిటీపుపక్షమునందలి కలహముల నణచుట కీయన ప్రయత్నింపలేదు. కాని ఈయన కరీరడొర్బల్యమే ఈయన మార్గమున కడ్డుతగులుచున్నది.

కర్జన ప్రభువునకు గూడ నిదియే అడ్డుము. ఇటీవల సీయన వ్యాధులవలన చాలబాధపడుచుండెను. వివను ఈయన విదేశాంగ విధానము ఎక్కువమందియొక్క మన్ననబడయుటలేదు. అంతి యగాక ఈయనకు ప్రజల నాకిరించు కృత్యములేదు.

ఇక డెర్బీ ప్రభువు మిగిలియుండెను. ఆయనకు 57 వ వత్సరము రాజ్యోపధానమని. తన భావిస్థితిని విచారించుకొనుట కిదియే కాలము. కన్య ర్శిటీపుపక్షమునం దిరుపక్షముల వారికిని రాజీనామాదినముడల సయననే యెన్నుకొనవచ్చును.

మదరాసు అందు సదరన్ మరాటా రైల్వే కంపెనీ (లిమిటెడ్)

(ఇంగ్లాండులో ఇంకొక్కరేటు చేయబడినది)

నో టీ సు

1922 సం॥ మే నెల మొదటి తారీఖు నుండి ఈ క్రింద తెలుపబడిన క్రొత్త స్టేషనులు పూర్వో త్తర తైచుమింద (నార్త ఈస్టు లైను) ప్రయాణీకుల సౌకర్యార్థమై క్రొత్తగా తెరవబడును. సామానులు సార్వీలు మున్నగునవి కూడ బుక్ చేసుబడును.

1. పెడహాయ, గూడూగుస్టేషనులకు మధ్య 79 వ మైలువద్ద టిహూరుస్టేషను.
2. బెడవాడ, ముప్పబాడస్టేషనులకు మధ్య 70½ మైలువద్ద గుణచాల స్టేషను.
3. నర్సాపల్లముకోట్టు, ఎల్లమన్ చిలిస్టేషను లకు మధ్య 44½ వ మైలువద్ద రేగుసాలియాస్టేషను.

మాతనజిల్లి!

గొప్ప లాభకరమైన అమ్మకము

సరసమైనధర!!

మీరు మరెయ్యాకవోట కొనుటకు మునుపు మావద్ద కొని చూడుడు!

కాళి పట్టుచీరలు ధర రూ. 30 మొదలు రూ. 1000 వరకు

వి ధ, వి ధ, మా ది రీ ల లో గ ల వు.

బెంగుళూరు, కంచి, కొర్నాడు, కరాచి, మున్నగు స్థలములనుండి పట్టుచీరలను, సేలము, మధుర ఈ స్థలములనుండి సరిగంచు దుప్పటాలను, దోవతులను అన్ని మాదిరీలలోను తెప్పించి ప్రాకుచేసి యున్నాము.

బొంబాయి స్వదేశి స్టోర్సు, 40, 11, 42 రత్తను బజారు, మదరాసు.

తామర తైలము

వేలకు వేలు డబ్బాలు చిక్రయము వెల 0-6-0.

రాజరాజీ గుర్తుల తామరతైలము పూజివాళకము లగు చాల మంచి మందులతో తయారుచేయబడి ప్రఖ్యాతిగాంచింది. అమ్మతాంజనం జిప్సో, బొంబాయి - మదరాసు.

హిందూదేశముల మూలధనముతోను హిందూదేశము పరిశ్రమము వలనను తయారైన హిందూదేశపు సరకులు

ఆయాకాలములకు తగినట్టి జవిలిదినములు మా వద్ద సిద్ధ ముగా నున్నది. అన్ని రకముల హిందూదేశపు జవిలిదినములు ఎప్పుడును నిలువచేసి యుండు మా పెద్ద అంగడికి ఆంద రును దయచేసి వచ్చి చూడవలెనని కోరెదను.

చల్తారాం గైయానుచందు

(2300)

గొప్ప అద్దములతో అందముగ నుండు సాపు

9, 10, 11, రత్తన్ బజారురోడ్డు, మద్రాసు.

అది ప్రేమయా లేక కృతజ్ఞతయా? పాఠకా! నిర్ధారణ చేయుము

భర్త: “ప్రేయసీ నీవు కోరినది, యిదిగో”
భార్య: “ప్రియా, నిజముగానా! నేను నమ్మజాలను! మీరు నిన్ననే గాజులు చేస్తూచెద నని చెప్పియుంటి. అప్పుడే నేడే ఏనా? ఎంత అందముగా నున్నది! ప్రియా, వందనములు.
భర్త: “వద్దు, వద్దు. నాకెల వందనములు? అందర కును మిక్కిలి షమ్మకముగ మాట ప్రకా రము నగలను తయారు చేసి యిచ్చు నట్టి ఉమ్మిడి రామయ్య శెట్టి గురుస్వామి శెట్టి అండు కంపెనీవారిని అభినందించుము.

క ర్నా గా ర ము
62 గోవిందప్పనాయక్ వీధి,
జార్జిటౌను - మదరాసు.
నగలకు మదింపు చేయబడును. ఉత్తరము వ్రాసిన క్యాలలాగు ఇనాముగా పంపబడును.
ఉమ్మిడి రామయ్య శెట్టి గురుస్వామి శెట్టి అండు కో. నగలవర్తకులు.
మదరాసు 25 చైనాబజారు రోడ్డునందున మా ప్రదర్శనాలయమునకు విచ్చేయుడు.

దుందుభినామ సం||రం చైత్ర బ|| ౧౧, శనివారము

శ్రీరాజారావు జనార్దన రంగారాయకవి.

[జనమంచి సీతారామస్వామిగారు]

పద్మనాభకవిలయ పౌరుషమునకు బట్టుకొమ్మ యనుటకు సుప్రసిద్ధ బాబ్బిలి యుద్ధమే ప్రబల నిదర్శనము. ఆ భీమ సంగ్రామము జరిగినప్పటినుండియు రావులకు కీర్తియును భీమ ఆంధ్రదేశమునం దెల్లెడల మ్రోగుచున్నది. బాబ్బిలిపేరు విన్న బెబ్బలి స్ఫురించును. రావువారిమాట చెప్పుకొన్న నోడలు పులకరించును. మానభంగముకంటె మరణమే శ్రేయస్కరమని యెంచి మాగ్ధునియైన పల్లమాంబమానినీయతే నెంతగానెంత బ్రశంసించినను సంతృప్తి కలుగజాలదు. కాని ఆ యుద్ధము వంశమునందు శూరపురుషులకాక విప్రులగుటచే జన్మించి జీవితకాల పరాజయాలై విరాజిల్లిన సంగతి తెలిసినప్పుడు మన యానందము ద్విగుణితమగు కాకుండునా? క్రీ. శ. 1802 సంవత్సరముమొదలు 1880 వఱకు బాబ్బిలిసంస్థానము పాలన శ్రీ రాజారావు దత్తసంగారావుగారు తమప్రభుత్వముచే నెంత ప్రభావితమైనా, వారి ద్విగ్రహపురులైన శ్రీరాజా జనార్దన రంగారావుగారును తమ కవిత్వముచే నంత వన్నె కెక్కిరి. జనక నిర్యాణాంతరమున వీరి యన్నగారైన శ్రీరాజా శ్యామలవతి రంగారావుగారు రాజ్యపరిపాలనభారము వహించిరి. వారి కొల్లూరిలోనే శ్రీరాజా జనార్దన రంగారావుగారు మంత్రిపదవి స్వీకరించి యగ్రజున కల్పవిధములను మడిబుజముగా నొప్పారి "హరిభక్తి సుహృద్దోదయము," "మిత్రవిందాపరిణయము" నను సద్గ్రంథద్వయము రచించి యశోవికాల్పరైరని తెలుపుటక తయ్య నుత్తమమగుచున్నది. అముద్రితముగానుండిన "మిత్ర విందాపరిణయమును" సంపాదించి ముద్రిపించి ప్రకటించి శ్రీ కావ్యనిధి తెలికాని లచ్చారావుగారి రాంధ్రభాషామోక్షకావ్య సూత్రాలంకారముల జేపూర్తిరి ఇది యొక గణపతిమైన, మనోహరమైన ప్రబంధము.

"చ. కుకవికృత ప్రబంధములు కొంచెపుమానులొననీళ్లపోలిక వెలికక్కలొలక చరిత్రయనుడు నికష్టలంబులనొనుకవికృతప్రబంధములు శోభిలు దిగ్వి నదీయులలట్లకలువవృత్తిబ్రాని మహియందు సుసప్తజనలో నులింపగన్."

అని శ్రీరాజా జనార్దన రంగారాయకవి ప్రాసినట్లే, మిత్రవిందా పరిణయము దిగ్వి నదీయులగా శోభిల్లుచున్నది. ఈవిధ చేసిన యింకొందరి కవిత్వ పద్ధతులచేత తక్కువైన కావ్యమెట్టిదో గ్రహింపనగు

"సీ. పలుతరకాస్త్ర ప్రభావ భారం పడఁకుట నావేగ బాణుబాణు ప్రబలకవిత్వ వైభవభూతి భవభూతి సుకవిమనో విత్తవోహనం బహువాక్య భాగ్యభవ్యయుగ మయ్యుగ దర్శితకాక విదండిదండి శృంగార రసరమాంచిత ముతారి ముగి మహితవిద్యామంద మాఘమాఘు గి. భూరికావ్యోల్ల సమృద్ధి భోభోజు శూరి జననిలకైరన సోముసోము ప్రయగుణస్తుక మృదునవో భీమభీమ నభిమత ప్రాప్తికై మవినభి నుతించు." ఇంకను శైలి తెలియుటకై, కథాభాగమునంకి యెంచబడిన ఈపద్యముల జదివి యానందింతురని నమ్ముచున్నాడను సీ. తన సద్గుణస్ఫూర్తి తన సద్గుణస్ఫూర్తి పగది భర్తాను సంపద వహించ తనమంత విభవంబు తనమంత విభవంబు కరణికోధి వర్ణమునంప తనకళా మహిమంబు తన కళామహిమ యట్లతను విభూతిచే నతిశయిల్లు

పరమానందయతి

ఈతడు (1) సంపగిమన్న శతకము (2) పరమానంద శతకము (3) దత్తాత్రేయశతకము (4) శివజ్ఞానసంగతి యను ద్విపద కావ్యమును (5) ఉత్తరగీతావాక్యభ్యుదయము వ్రాసినాడు. ఇతడు శైవాద్వైతి. దత్తాత్రేయ గురువు శిష్యుడు. ఈతని శతకములయందు నీతి అద్వైతము యోగము మొగలగు విషయములగుర్చి వాసియుండెను. క్రీ. శ. 1590 ప్రాంతముల యందున్న దత్తాత్రేయమొగ్గింద్రుడొకడు నిరంజన పల్లవుగురువు కనబడుచున్నాడు ఈ దత్తాత్రేయుడే మనభగవానండువలె గురు వైనయెడల నీవి 16 వ శతాబ్దానికి మునుండియుండును. శివజ్ఞానసంగతిలో గవి తాను దత్తాత్రేయని ప్రమాణిస్తుండ నని చెప్పుకొని యున్నాడు. "అనువుయీజగ దత్తాత్రేయగుని అనుగుశిష్యుడు పరమానందయతి లానకించె నీకృతి నుత్సాహాలి" ఈవి ఉత్తరగీతావాక్యభ్యుదయ నిట్లు పలికినాడు.

సనపతివేగంబు తనపతి వేంబు గతి మరుదాశ్చర్య కరముగాగ గి. కందుల నోదంద నర్థోద్ధ ద చంద కాండ కాండ విభండితా ఖండలారి మందలవి భిన్నమార్తాండ మందలంబు భండ నాజేముల దర్శిణ మందలంబు. సీ. సాగసుఁ జాపులవాని మగరాల జగదాల నగజాలనట్టి దుతములవాని తరుకుఁ జెక్కులవాని లలిమించు లోలిమించు నలయించు పసిడి దుగ్ధంబువవాని లోగరువా తెఱవాని పొగడొందు లోలందు పగఁజెందనట్టి కన్నులవవాని చిలగపానువు వానితెలువారు నలువారు బలువారు మీఱు గూఁబు బువారి గి. కనదిజా లోలువగు దాని వాసవాది ముఖికోత పడుట విస్మయింప వలె యుగఁడగు వాని శ్రీకృష్ణ ముఁ దల్లెఁ జూచిగన్నుకు ప్రచుదంబు శోభిలంగి సీ. చెండ్లుగా మారేడుండుగా బంగారుగిడ్లుగా దీని పాలిండ్ల తీరు అయ్యురా నిలొత్తులమ్మగా వంశరీమ్మగా కలిగివృత్త యమ్మతీరు కంబుగా నుదికాకనంబుగా పూగభూజంబుగా దీనికంత బు తీరు మించుగా లతల నున్నించుగా భర్తంబుజంబుగా దీనిమై మించుంగి గి. దీనివేనవి వేలుపుతేని మాని కముల ముప్పల కప్పులఁ గప్పులబాలు దీనివేమొమ్మ యాది గీతానికెగడు దీని వెన్నంగఁ ధరమె వాగ్దానికెన. ఉ. పుదిరినుండలేక భరవైంబు బింబులంబు, కాననంబు దమించుతే జగుగుటాకులు తావులులేనికెంపులిం పొందెడుమార్గ వాక్యతి సమున్నతిఁబొందనివిద్రుమంబుల చందనగంధి మోచిరుచి చందములందను లందనేకృతే ఈ గ్రంథములో నయ్యుత్తమము వెక్కులున్నవి. "ఆంధ్రభాషావిలాసిని" పత్రికనుండి పునర్ముద్రితమని ప్రకాశకులచే దొలుపబడినది శ్రీ కావ్యనిధిలచ్చారావుగారి ఆంధ్రభాషా సేవా కర్తవ్యక కడుంగడు శ్లాఘ్యమనుటకు సందేహములేదు. కాని వారు యాద్యంధగులఁ బ్రకటించునప్పుడు సాధ్యమైనంతకంటకు నవి నిట్లునులుగు నుండినవో బాతక మహాకవిలకు నుతంత యుపకారంబు గలుగని వా యభిప్రాయము.

శ్లో॥ ఓం జగదనుగ్రహం నామ సద్వివాసందమా ద్రయే గలితా భిలషేదాయ నమశ్చాన్తామ నేజనే నమః పరమకాంతాయ సద్వివాసందమా ద్రయే శ్రీ దత్తాత్రేయమొగ్గింద్ర చంద్రాయ పరమాత్మనే॥ శ్రీ మద్దత్తాత్రేయ గురుచరిణ శోభనత మధుక రాయ మా మానసుం దగుపరమానంద తీర్థనాథభేరుంధు మహా భాగవంతు ధర్మశ్రేత్ర మయిన మరుశ్రేత్రవండు అర్జునండు శ్రీకృష్ణునిచాతీ గీతలు పదవిమిది అధ్యాయాలచేతనున్నా ఉపదేశ పబడిన తత్త్వవ్యూహమును విషయభోగప్రాబల్యము చాతను మరచినవాడై తిరుగాను అశ్వమేధవ్యయందు ఆత్మ తత్త్వము లెస్సగా తెలిశేందుకు యిచ్చునుంచినవాడై భగవానులగుర్చి అడుగగాను ఉత్తరగీతలు మూడు అధ్యాయాల చాతలున్నా పూర్వవ్యాఖ్యాతిలు అర్థం వ్రాశేటప్పుడు అనేక శ్లోకముల తాత్పర్యము లెస్సగా విచారింపక అనభవ విశోధముగా వాకివాడు గనక ఆతర్కాలు పునఃపించి అవ్యుత్పన్నులైన ప్రాకృత ముముక్షువుల విషయాంధుల అంధభాషాపద్ధతిని ఉత్తరగీతార్థము విని తెలిశి కృతార్థులౌదురుగాక యని తెనుగు వ్యాఖ్యానము చేశేను. తత్త్వకారం దెట్టి దనిన అర్థులకు దడిక ప్రకారము."

ఈ వైవాక్యములను శ్లోకములును సునకవి గురువు వివరములును అతడు వ్రాసిన గ్రంథము యమును, 16 శతాబ్దాంతమునందలి టీకా గ్రంథముల నుండలి భాషావిశేష లకు స్పష్టముగా దెలుపుచున్నది. ఈతని శి శతకములును, శివజ్ఞానసంగతియుఁ గూడ నీతఁ డద్వైతవత ప్రతిపాదనముకై దీనిని రచించిందె నని తెలియజేయును. ఈతఁడోడి- మతము- భాగవతమును గూడ వేదానువీంద్రుని పోలిక నున్నది. కొన్ని పద్యముల వాడుకడు.

- (1) పరమానంద శతకము. 1. శ్రీవరగిరిజా నాయక గోవింలలూటనేత్ర గోకులతిలకా భావజనంహర హరిహర భావాత్మకశరముండ ! పరమానందా ! 2. దైవము లిద్దలు నేకో దేవాదిగృహుల వలన దెలియొనోకటే భావించెద మీము నేకే భావంబున శివమునంద ! పరమానందా !
- (2) దత్తాత్రేయ శతకము. 1. శ్రీవిలసిత వరసంహమి నేదితపాదాచవి ద చింతితఫలదా కావుము మము నెల్లప్పుడు తానరముగ గుణవిభేయ ! దత్తాత్రేయ ! 2. శ్రీవిభావితా నాత్మకత్తవరవా సిద్ధాంతవాక్యభ్యుదయో శివమోగ గద్యపద్యముల ప్రాధింశిప్పి యర్పించితిన్ దేవా ! దైవము భ కవత్సలత శ్రీతిన్ను రక్షింపు ప్రజ్ఞావిగ్భాత ప్రమాదచిత్తమున దత్తాత్రేయ మొగ్గిశ్యగా.
- (3) సంపగిమన్న శతకము ఈక్రింది పద్యము వలన నీతడు వేదన ననుకరించె నని యనవచ్చును. 1. వేసాలెల్లయు భువిలో గ్రాసాలక కాకముక్తి కాంక్షకు నేలా వాసింబుగు యోగియభే భాసంచారుడు గదన్న భునసంపన్నా (అ) ఈసంపగిమన్నుఁ డెవరో యని మాచిన నీక్రింది సంబోధ లవలన కిట్లు పని తోచుచున్నది. (1) " నీవుచిత్తము " (1) (2) " సునకాదిమని ప్రసన్న ! " (3), (32), (78) (3) " శివజ్ఞానత సుప్రసన్న " (2) (4) " నలతిత కాంతిప్రసన్న ! " (4) ఈతనిని కవిపాదపు యనుకరించిన పోలిక యొకటి.

బంధుల శాస్త్రీ ఇట్లు పలికెను:-

నాయనలారా! పదునైదు దినముల క్రిందటి శనివారము నాడు సాయంకాలమున మదరాసులో బయలుదేరి యేలూరు వచ్చియుంటిని. బెజవాడకు రైలుబండి వచ్చునరే మామూలు వేళకంటె నిరువది నిమిషము లాలస్యమైనది. బెజవాడలో బండి యాగులవలన సేపటికంటె నెక్కువ సేపాగి బయలుదేరినది. బండి బెజవాడ వరకుబయలు? నేను తిరుగ కన్నులు మూసి కొని పండుకొనుట యేమి? కన్నులు మూసికొని పిమ్మట నాల్గు నిమిషములయన కాకుండనే బండి యాగిపోయినది బండి యాగుట యేమి? తిరుగ నేను గన్నుల దెలుగుటయేమి? గాడి కాగితు ఇడిగయా'యని యొక లబ్ధిసాహెబు గొర్రెలు ముట్టించుకొని తనకు సమీపమున నున్న శకట ద్వారము నొద్దకు బోయి తొంగిచూచుచు నిలువబడెను. ఇంతలో నొక విశ్వ బ్రాహ్మణుడు కాబోలు నావెకక ప్రక్కనున్న బల్లపై బండు కొన్నయాతడులికిపడిలేచి బెజవాడప్రేషనువచ్చింది కాదా యని కన్నులు తెలుచియున్న నన్నుడిగెను. రానుచున్నది దాటునుదాటినదని నేనంటిని. అయ్యో! అయ్యో! అమాత్రము రసం సుప్పకే పోయినాడటయ్యా! యని యాతడు వృధగన్ను నిందించెను. ఆహ! జనుల నిద్రలకు గారణ లేకమైన నక్కటలేదు కాబోలు ఆతడు బెజవాడలో నిగుని నాకెట్లు తెలియను? తన కిష్టమయినదయే వైవాహిక చేయవలయునని తన కష్టమైనదని నెల్లరు మానవలయునని తన సహపాతుమే వైవాహిక మాడవలయునని తన మునుపాచుమే యెల్లరు నిరాకరింపవలయునని నొకము తనకొక కృష్టింపబడినదనియు మనుజున కెంతగర్వము! ఎంతమాధ్యము! ఎంత యహంభావము! ఎంత పరనిరసము! ఎంతతలతిక్కు! ఎంతకొనజెట్టి! ఇట్లు నానై గోపపడి యాస్పత్ కారకుడు మాట నెత్తివారడంబట్టు కొని నిగబోవుటకు యత్నింపక నాతనిప్రక్కనున్న యాతడొకని నాకెను. ఇంతలో గార్డు, వానికి సహాయమును జేసి యొకదేవునిని జేతంబట్టుకొని బండిప్రక్కనుండియే యిగ్గి ఘన మాట నాడు కొనుచు నడచుచుండెరి. వారిమాటలలో 'accident' అను మాట నా చెవిని బడినది. యంత్రమేభాముండైనది కేడి పోవుట చే బండి యాగిపోయి యుండునని నేననుకొంటిని. ఇకను నిద్రలేదేమి యని మఱి కొందఱు వినుగుదలతో లేచి తలుపులయొద్దకుబోయి తొంగి చూడబోయి టంగున నేబల్లకొనయో యేమేమికొనయో తలకు

6. వానిలు పడవైరుల కభి
- మానముపన వనితలకును మఱియొకలకుక
- ధ్యానము పన యామిదట
- జ్ఞానము ప్రసన్నప్రసన్న! సంపదమన్నా!
- ఈ సంపద మన్నడు దక్షిణ హిందూస్థానమున నెక్కడ
- నైన సుదేశమో యాగ్రామనామము విజ్ఞులు తెలియ పరచె
- దురు గాక!
- (3) కొన్ని భాషాదోషము లని చిన్నయనూరి వ్యాకర
- ణము ననుసరించువాడు చూపదగినది.
- (1) "నానానా".
- (2) "గర్భకృతన"
- (3) "సుక్రట" (సుక్ర + అట)
- (4) "సంసారైతే"
- (5) "తెలుగుట"
- (6) ఈతడు కావేరితరము వాడని యాక్రిందిపద్యము
- నూని చూపించి పలుకుచున్నది.
- "గాడివాలంబుల బట్టి కావేరిదన" (83)
- (7) "వానలమ్మ సరికి రసము" అని యొకచో వాడెను
- (చూడు 84).
- ఈతని నులగోత్రములు కాపురపులము మొదలగు విశేష
- ములు తెలియవు. ఈతనిగ్రంథము లన్నియు జిక్కుచున్నవి.
- ఈతడే "ఉపదేశ క్రమము" అను గ్రంథమునూడ (వాసనని
- నెలియచున్నది. ఈ గురువరాచి శేషములను, దిట్టి
- వేదాంతగ్రంథవివరములను తెలియగోరువారు
- 1) పరిమత్పత్రిక సం. 6; ఆంధ్రకవుల చరిత్రము పుట 306.
- (1899); ప్రాచ్య లిఖితాగార గ్రంథవివరములును జూడుదు.

దగులదలవై చేయిపెట్టుకొనియే వంగిపీఠించుచుండెరి. ఎప్పుడీ బండి లంఘనాలబడియేరా యని యొక్కనర్తకుడు కాబోలు నాపులించుచు ఎమ్. ఎస్. ఎమ్. ఆర్. కలెనెసి, బి. ఎస్. ఆర్. కంపెనీవార లండలు నొక్కటే కట్టకట్టి వారివై జల్లరచిల్లరగాగొక టోటోటోటో గోపపడి వెంటనే మునుగిడి గుఱుక పెట్టెను. ఇంతలో నేవడో బండిక్రిందబడి చచ్చివాడయ్యా యన్నవార్త కర్ణాకర్ణికగవచ్చెను. బండి నడచుచుండగా బండిలో నున్నవాడెవడో క్రిందబడి మరణించియుండునా? యని కొంత టోటోటో. బండినుండి పడినవాడు బండిక్రింద జరుగు కనకాళ మలేదని యెఱుంగరు కాబోలునని యొక ప్రకృతి శాస్త్రవిద్యార్థి ప్రకృతిశాస్త్ర పాండిత గర్వమున గాబోలు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఒకడు కాడు మృతిచెందిన వాడెదరు. ఇద్దరిని మఱి యొక కేక వింటుదెను. ఇంతలో మాబండిలోని జనులందఱు నాతోగూడఁ గ్రిందికిదిగిరి. చచ్చినవారిద్దఱుకాదు ముగ్గులు ముగ్గులు మఱికోదంట కేకలు వింటుదెను. చుట్టలు సిగరెట్లు కాల్చునలనాటు కలవాడు బండిచక్రముల క్రిందకేవలఖండము లేవైననలనాడు నేమో యని జేబులలోని యిగ్గిపెట్టు వెలిగించిరి. ఇంతలో లాంతరు దీపముల సాహాయ్యముచే, నావని యే గార్డును వాని తరువాతి యద్యోగియు మఱియొక వైపున నుండి చేరుచుండిరి. "మే నుయదు గుఱుము బయలుదేరితిమి నేకొక్కడనే మిలితిని. తక్కిననల్లరు చచ్చిపోయినారయ్యా శేవుడా" యని యొకడు గట్టిగా నేడ్చెను. ముగ్గులుకాదు నల్లలు నల్లలుని జనులందఱా కేకవైచిన వానియొద్దకు బరుగులిడిరి. మీరెవరు? ఎందులకు బయలు దేరిరి. మీలో శ్రీలక్ష్మి లక్ష్మీనన్నారా? నీవు మరణించినవారందఱేమి కావలయును? ఎక్కడకు బోవుచున్నా? పోయినవా శేవుత్రపు నయను గలవాడ? వానియొద్ద వెండిబంగారు వస్తువు లేమైనను వున్నవారైలుబండి మీమీదబడబోవు సరికి మీదియెడలదూరమున నున్నది. కంటెకది యడ్డుగావచ్చినప్పుడు మంత్రక్రిందికైనదు ముకలేక పోయినారటయ్యా! యని యెవరికి దోచిని ప్రశ్నము నర్ధానర్ధావశ్యకత లేకుండ వారావార శేషుడిగిరి. ఏడుపుచున్నవాడు పాపమేమి చెప్పించెడు? చెప్పిన కనియోగమేము న్నది? ఆప్రశ్నములకుత్తరము లాతడు చెప్పిపెట్టుట వారందఱు మొదటిసారికంటె రెండవసారి యంతకన్న నెక్కువ సంఖ్యల ప్రశ్నములువేయని యేమి నమ్మకమున్నది? ఏడుపుచున్న యాతని జూచి కొందఱు టోటోటో. పెద్దపొడియంత లావుగ నున్న యతడొక్కఁడు తాను గూర్చుండు బండి దిగక దిగిన నల్లరయగుటకు స్థలము తానే యొకమింతుకొని బండిలో వికాలముగ జూచుకొని గూరుచుండియే "ఏమోయి! అజే పనిగ నెయల కేడ్చెదవయ్యా! బుద్ధిలేనిపని చేసినందులకు నోరు మూసికొని యనుభవింపక యేడ్చెదవేమి? బండిదేల రావల యను? అమాత్రము తెలియనక్కరలేవా? చాలుచాలు ఊరకుండుచు" తలచువా ట్లామృతావశ్యమని చిన్నాపెట్టిందించెను. ఆహ! నరులలో నెట్టి విచిత్రప్రకృతు లున్నవో యను యనుకొని యాతడెవడో యాతని మొగము కూడ బుద్ధివలెనే యున్నదే మోకనుకొందమని యాతని మొగము పరీక్షించుచుంటిని. ఇంతలో నచ్చటిసంఘమున నున్నయొకడు శకటమాత్ర పార్శ్వముననున్న కంటి తాలలో నొకటి తీసి యాసలిప్పునై విసరెను. ఆలిని క్రేటు నూటిగడగులతదని కాబోలు సానుభూతితో వేటొక డు మఱియొక తాలిని విసరెను. ఆ! అని యాతడతడుచు లేకబోవుచుండ ముమ్మలు మర్యాదను నిలువఁబెట్టుటకు గాబోలు మఱియొకడు మఱియొక బెడ్డను విసరెను. అక్కడ బెడ్డల కేమి కొదువకాని, ఈ బెడ్డమాత్రము మత్స్యయంత్రమున గొట్టిక యల్లునుని బాణమునలె నాతని కంటిపై గట్టగ నాతడు "అమ్మయ్యా! అమ్మయ్యా! యని యేడ్చెను. ఆ యేడ్పు నాలించి "ఏమోయి! అజేపనిగ నేడ్చెద వెయలకు? తెలివితక్కువపని చేసినందులకు నోరుమూసికొని యనుభవింపక యేడ్చెదవే? అడగూడని మాట యేల యాడవలయును? చాలు చాలు ఊరకుండుమని "జనసంఘమునుండి యొక్కఁడతని గట్టిగ నదల్చి గాండ్రించెను. ఇంతలో వేటొక బండి ప్రక్కనుండి కవళివా! రామరామా! హా హా హా! అల్లా! అల్లా యను నాలాపములు విసరబడినవి. అచ్చటి కందఱు పోయిరి. గార్డు చేతిలోని దీపకాంతి సాహాయ్యమున జూచిరి. తునుకలైన కాగులు చేతులవిగి! అయ్యయ్యా! అచ్చటి నెల రక్తముతో నెట్లు తిడసియున్నదో! అబ్బ! అబ్బ! అజేమి! కడుపులోని కొకములు ప్రేవులు నీవలకు వచ్చి యచ్చట తలెడంత ప్రోగుగా బడియున్నవే- ప్రోగొక్కటియే కాదు. అచ్చట మఱియొక్కటి యున్నది. రామ రామ కామ కామా! ఎట్లుగ నెల్ల తెల్ల

నది యేదో మఱియొకరంగు - శ్రీహరి శ్రీహరి! ఒకలుజల దరించుచున్నది. గుండెపై పోవుచున్నది. అని యెవరికి దోచిట్లు వారు విలపించి యీ వీరత్వ దగ్ధనమున కాంతక యెవరి బండిని వారెక్కుటకు బోయిరి. సాణమనగా నెంత! యని యొకడు, నిమిషమునకు వచ్చెడి సంగతి తెలియదు గదా యని యొకడు, మృత్యుదేవత వారి వచ్చెడి కట్టిచ్చుకొని వచ్చినదని యొకడు అఘటముల కంతటితోనే సరియని యొకడు అన్నియుఁ గనిపట్టిన యానీచుకొలు చావుతేకుండఁ గని పట్టలేక పోయినారేమో యని యని యొకడు, ఈరైలు ర్వా కముండు మనశేషములో నిట్టి మర్యాదములు లేవని యొకడు, వింత నుభములతోడనే వింత కష్టములు వృద్ధియగునని యొకడు నై యిట్లెవరికి దోచినట్లు వారు మనుష్యజీవనమునై లభు వ్యాఖ్యానములు రచించుచుండిరి" నామేనమామ మూడు లక్షల రూపాయలు పెట్టి పెద్దమేడకట్టిచినాడు ఆయనకుఁ గొడుగులు కూతులు మనుషలు నల్లరు మొదలగు కావలసినంత బంధువర్గముండెను. ఇంటిలోఁ జెల్లి యన్నమునకు మూడు కుం చాల బియ్యము వారెడివి. ఆతఁడొకవారి దూరి వెలుపలికి పికారుపోయి యాకస్మిక మూచ్చే విలువకొని పడి పగులు నడచుపుంతలో నీవు నేను మాటలాడునంతలోఁ బ్రాణములను విడిచినాడు. ఊరిలో మూడులక్షల రూపాయల మేడ యేమి? ఊరి వెలుపల బొమ్మజెముడు కంపల ప్రక్కను నేలపై పోవేమి? యని యొక యబ్రాహ్మణవింతకుపు తన మాతులవరణగాధను సంతేపముగ జెప్పి కన్ను లాతుకొ నెను. అజూట కర్థము తెలిసి కాబోలు లబ్ధిసాహెబుగారు "అమ్మా! మట్టిమీద మరణానా ఒకటే తల్లిమీద నరణానా ఒకటే ఫరఖేదేదు. ఇందుకు ఫోస్ఫోరవి ఇసీ మొవాఫిక్ నెల విచ్చినాడు.

జహా, అయిలిం దర్ నమానద్ బకన్

దిలంజెజె జహా ఆఫరిన్ బద్ బ బన్

మకున్ జెక్య ర్మములు కెమన్యావో పుష్

కె, విస్యార్కన్ వో, తొవర్కన్ వోవ్

చో ఆవాంగె రప్తన్ జనద్ జానావో

చెబర్ తల్లి ముద్దన్ చెబర్ యాయెభాక్

పాపము లేకుండావుండే అనగా 'పాక్' యీ ప్రాణం వున్నదే ఇది 'నా'కి విడిచిపెట్టి "ఉదాయించేటప్పుడు మట్టి మీద 'మద్రానా'కి 'లుక్నాన్' యేమిత్తుమీద మద్రానాకి నఫాయేమి రెండుకూడ ఏకే" అని ప్రస్తుతమున గావలసి కడపటి రెండు పాదములను మూత్రమే తాల్పేయము చెప్పి యూరకుండెను. ఉద్దాహరణ పదిమనాలు నాన్రధాన యాజ్ఞల కుడితో నున్న యీ యసాధారణవ్యాఖ్యాన మా బ్రాహ్మణేతర వింతకునకుఁ దెలియక కాబోలు "నాహే బుకు చెవుడు కాబోలు నేకొకటిచెప్పుక గా నొకటి చెప్పు నేమి" యని యామె వినుకుకొనెను ఇంతలో బండికూసి వెనుకకు బోవ నారంభించెను. పరిచాయితో మొదలగు నాచారముల కొఱకు గాబోలు బెజవాడ ప్రేషనుకు బోవుచున్నదని యచ్చటివారు కొండఱిరి. బెజవాడకు బోయినపిమ్మట నచ్చట నేమిజరిగెనో నాకేమి నుక దెలియదు. గతించిన రెండురౌతులు గూడ వారు నిద్ర లేకపోవుటచే గాబోలు మనస్సు మహిం దోలేన మొందుచున్నను నాకు గునుకువచ్చినది. ఆకు నుకు లోనే స్వప్నము కలిగింది. వానిని జెప్పెను. దయయించి వివరలయును.

నేకొక్క కొండపై నిద్రించుచుంటిని. వింటిరా! నాయనలారా! కలలో గూడ నిద్రించుచున్నట్లు కల! అట్లు నిద్రించుచుండగా నెవ్వోదోవచ్చి నన్ను నిద్రనుండి లేపెను. నేనులికి పడి కేలొంచి కూచుంటిని. నాయనలారా! ఈ మేల్కొనుటకూడ నిద్రలోనే. ఈకలకూడఁ గలలోనే - కలలోనే కన్నులు తెలుచి యాపురపునివంక జూచితిని. బొచ్చుతోనున్న గొట్టెవర్కముల నాతడు తొడుగుకొని యుండెను. తలకు గొట్టెవర్కపుటోపి పెట్టుకొనియుండెను. తనవెంట దీర్ఘమగు నొక వేలుదండము నాతడు చేత ధరియించి యుండెను. నే నాతని గాంచి యిట్టి వేషధరణ నిద్రజలకు నాయుత్తరదేశయాత్రలలో జూచియుండుటచే విశేష మచ్చెయిపు పడక నన్నెల లేపితివని యాతని నడిగితిని. నీవు నిద్రపోవుచుండుటచేత తేపలసివచ్చినదని యాతడు నాకుఁ దెలుగుననే ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఈతడాంధ్ర మెట నభ్యసించినాఁడోయని నామనస్సునఁ గలిగిన యాశ్చర్యము నడచుకొని నిద్ర నున్న వారి నెల్ల లేపుటయే నీపనియో యని నే నాతని నడిగితిని. తెల్లవాల వచ్చుచున్నను నిద్రించుటయే నీపనియో యని యాతడు నన్ను తేపింది "తెమ్మ ఇతెమ్మ! నతోఁ గూడరము

శివతత్త్వసారము

కొనుటజు చేకంటలక్షణరావు పంతులు గారు

[ప్రతిపత్తి త్రికనుండి]

శ్రీంధకర్తవ్యము

"శివతత్త్వసార" మను నీతికమునకుఁ గర్తవ్యమల్లి కార్తవ్యపండితుఁడ. ఈ విషయమితకమందలి 3౮2వ పద్యములన గుర్తించుచున్నది:—

కం. ఒండేమి మల్లికార్జున,
పండితుఁ డన నుండుకంటెఁ బ్రకటలలో నె
న్నుండొక నీయాజ్ఞోన్నతి,
నుండఁగ గాంతు నని కోరుచుండు రుద్రా.

పాల్కురికి సోమనాథరచిత 'పండితారాధ్యచరిత్ర'ము నకు నాయకుడగు వీరశైవగురువును నగు మల్లికార్జునపండితారాధ్యుడే యీతికమునకుఁ గర్తవ్యమని యాచరిత్రగ్రంథము లననే తెలియుచున్నది. పండితారాధ్యచరిత్రమునందఁ బండితునిచే 'శివతత్త్వసారము' రచింపఁబడియె నని స్పష్టముగఁ జెప్పఁ దలచి:—

ఈక్షితిఁ గను పూర్వపక్షసిద్ధాంత,
పక్షముల్ తత్త్వార్థాన్తకపూర్వ
పక్షేఁ గల్పనపక్షసిద్ధాంత,
పక్షపేదార్థోపపాదితపక్షమ
తైవాన్తికాచారసంసిద్ధి కుద్ధ,
కేవలభక్తిపద్ధానోపేష
వీమాపేశ్యకాచారమార్గా,
సారియే 'శివతత్త్వసార' శత్రుత్వ
కడ కే లభ్యక్తిఁగఁ బ్రతిష్ఠించి,
యాదటఁ బాపము నల్లై కర్తవ్య
చున్నవాఁ డని వెదియును బ్రశంసించ,
మన్నవేర్పవ నల్లికార్తవ్యుడు.

దీక్షాకరణము పుట ౧౮౭ * (వరసాలోలోని శివ భృగ్వర్ధి రామలింగేశ్వరముద్రాక్షరకాలలో కా. శ. ౧౮3౧ సంవత్సరమున నమృతపడిన పండితారాధ్యచరిత్రమున నే నుపయోగించినాను.)

ఆరాధ్యులవారిని శివుడు జన్మమెత్తుటకుఁ బోవచ్చని స్పష్టమునండి భూమిమీదికిఁ బంపింపుడే యీ 'శివతత్త్వసారము' నుపదేశించెనట. చూడుడు శనివాక్యము:—

శనివాత్త్వప్రతిష్ఠిప స్థితి,
శివతత్త్వసారం శివభివృద్ధి
...
ఒకరకం.

దీక్షా ప్ర. పుట ౮౭.

ఈ గ్రంథము వారాధ్యులవారును, వారిశిష్యులు, నితర భక్తులను సాధారణముగ నెప్పుడును బఠించుచుండియున్న పండితారాధ్యచరిత్రయనందఁ బెక్కు చోట్లు లఁ జెప్పఁ బడి యున్నది:—

శివతత్త్వసారసంచితుమహామహిమ,
శివతత్త్వసార నవ్యనృతం బాగడు

దీక్షా ప్ర. పుట ౬౨

శతకంబు శివతత్త్వసార మాదిగను,
గద్యగద్యంబులకాంతఁ జరుపుచును

వా. ప్ర. పుట ౧౭3.

శతకంబు శివతత్త్వసారము దీప,
కలిక మహానాటకము నుదాహరణ

అనుబంధం జరుపుచు సంకించువారు
...
పర్యవ ప్ర. పుట 3౬౭.

సోమనాథునిచేతనే రచింపఁబడిన అశభకసార మను గ్రంథమునందును మల్లికార్జునపండితుఁ డీ గ్రంథమును రచించిన సంగతి స్పష్టముగఁ జెప్పఁబడినది:—

సీ. శ్రుతి 'యేక ఏకగుర్త' నభివ్రతీయాయ తిష్ఠే
యనుట యధార్థంబు దలంప
అనల 'నానోరణియాన్యనాతో' మహియా
...
పండి 'యవాగ్ని'వర్గం బను
...
'నప్రాప్య' మనసాననా' యనుమాట నిజము

ఏదియుఁగాదనియెడు పరమేశ్వరఁ డె
యెఱుంగు నెది ద న్నెఱుంగ దనెడు
ఎట్టులయ నుంకయింపక శివతత్త్వ,
సారగద్యపద్యసమితిశివుని
మహిమ తెల్పినట్టి మల్లికార్జునపండి,
తయ్యగారిఁ దలఁచు ననుదించు.

దీనిబట్టి చూడఁ బండితయ్య శివతత్త్వసార మనుగ్రంథమును గద్యపద్యములుఁ జేసినట్లు కానవచ్చుచున్నది. 'గద్య' అనుపదము 'వృద్ధ్య' కు మాఱుగ లేఖకప్రమాదమునఁ బడినదేమో. అట్లుగాఁ 'గద్యపద్య' మన్నపాతమే నిజ మగునని పండితుడు గద్యమందును నొక శివతత్త్వసారమును రచించి యుండునా. ఇప్పుడు మనకు దొరకినది కేవలము పద్యమయము. ఇందే కొంత గద్యమున్నయెడల లేఖకుడు దానిని మాత్రము వ్రాయకుండునా?

శతకప్రచారము

ఇట్లు పాలకురికి సోమనాథుండు శివతత్త్వసారమును బండితారాధ్యుండు రచించె నని చెప్పెటయే గాక యీతికము నుండి పండితారాధ్య చరిత్రములోఁ గొన్ని పద్యముల నుదాహరించు న్నాడు:—

(శివతత్త్వసారమునందలి పద్యములు)

కం. ఒండేమి మల్లికార్జున,
పండితుఁ డన నుండుకంటెఁ బ్రకటలలో నె
న్నుండొక నీయాజ్ఞోన్నతి,
నుండఁగ గాంతు నని కోరుచుండు రుద్రా. 3౮2.

కం. దేవా సంసారాబుధి,
లో నెఱుఁడఁజేసి ప్రమథలోకం బెఱుంగ
నావాడు వీడు నుండి.
నావే నన్నుంపనే గణంబుల నడుమక. 3౮౬.

(పండితారాధ్యచరిత్రలోని ద్విపదలు)

దీర్ఘత ప్రసథాన్తి యుండేమి? మల్లి,
కార్తవ్యపండితుఁ డనఁగ నివోన్తి
ను దుటకంటె నెన్న డోగ ప్రమథ,
నుండలొక భవన్యవాదాజ్ఞఁజేసి
యుండఁగ గాంతునొక 'యని కో',
యందు' నన్నట్లు లనుచుండ నన్య
దేశ యీ సంసారతీత్రగఁభాన్తి,
లో వెలిప్రమథాలోకం బెల్లన్
నావాడు వీడు నుండి జేలుగాఁగ,
నావే నన్నుంపు గణంబుల నడుమ.

పర్యవ ప్ర. రంగం

ఇంతయ కాదు ఇ దలి కొన్ని ప్రశంసలు సారాంశమును వీలగునంతట నిందలి శబ్దములతోడనే సోమనాథుండు తనగ్రంథమునందుఁ జేర్చెను. ఈ పద్యము ముందు వివరముగఁ జర్చింపబడును.

పండితారాధ్యచరిత్రముఁ జెప్పి పాలకురికి సోమనాథుండు మల్లికార్జున పండితారాధ్యుల మనుమనివాటివారు. ఈ రచికాలము ౧౭-వ శతాబ్దమునకుఁ జరచు ౧3-వ శతాబ్దారంభమునను (కర్ణాటకవివరణ, ప్రథమంపుట పుట 229; ఆంధ్రకవులచరిత్రము, ప్రథమభాగము, మూలపాపుత్తి) నగును ఈతఁడు 'శివతత్త్వసార' ముందలి కందమును ద్విపదలగా వీలగునట్లు వ్రాసారెందుటఁ జూడ నప్పటివఱకే యీగ్రంథము శైవులలో విశేషప్రచారముఁ జెంది యుండె ననియో, దానికి నెక్కుడు గౌరవ ముండె ననియో జెప్పవచ్చును. పండితుని కాలము ౧౧౬౦ ప్రాంత మని వెంటనే చూపబోవుచున్న రము గాన, నీశతకమున కింతవ్యాప్తి రంగం (వత్సరములలోనే వచ్చిన దని చెప్పవలెను

ఇతర కావ్యములు

ఈ విది 'శివతత్త్వసారము'గాక యితర కావ్యములను రచించినట్లు కానవచ్చుచున్నది. పండితారాధ్యచరిత్రలోని యీక్రింది ద్విపదలన నీకంబు లింగోద్భవదేవుఁడయ్య, రుద్ర మహిమ, గణనమాగ్రమాల, అమరేశ్వరాష్టకము, పర్వతవర్ణనము ననుకావ్యములను రచించినట్లు మన మూహింపవచ్చును:—

ఉద్భవస్త్రిసక్తి లింగోద్భవదేవు,
గద్యంబు నా నొక్క గద్యంబుఁ జెప్పి
నేనదేను నాదిమదివ్యలింగ,
దేవు లింగోద్భవదేవు నాకటమ
చోడ్వలెంబుగా స్తోత్రంబుచేసి.
...
మహిమ ప్ర. పుట ౨౪౮.

వృత్తాంతలేఖలు

నెల్లూరు

(స్వకీయవిలేఖరినందు)

ఏప్రిల్ 19:—నిన్నటిరోజు గాంధీగారికి క్షమ విధింపబడిన రోజగుటచే దానిని పుణ్యదినముగ భావించి పెక్కురు పురవాసులు ఉదయమున పినాకిని నదియందు స్నానముల చేసి వారి గృహములయందు పండుగ చేసికొనిరి. ఈరోజు భజనము సభలను జరుపకూడదని నభిమానిస్తేలువారు తరతరముగా నొసంగి యుండుటచే నది యేమియు జరుపబడలేదు కాంగ్రెసు ఆఫీసులో నాడు గాంధీగారి పూజయు భజనయు జరిపి తదపస్సు పాదకము వచ్చినవారి కివ్వబడెను. ఇటులనే స్త్రీలసంఘము వారి కార్యాలయమునగూడ జరిగెను. ఇచ్చట యొక వారి రిల్వేము ఏజెంటువ్యయచే శ్రోతల మనముల వానంగాభిషంబోలబడినెను. సుమత్రు బాలికలు తమ గానవిన్యాసప్రవీణతను ప్రదర్శించిరి. నాగు మాపురమందలి ప్రముఖులలో నొకరగు శ్రీ యతి తూ.యలూరు కిరవామయ్యగారు స్త్రీలసంఘమున కొక గాల్పనా సంచికనుగ నొసంగి ప్రతినిధులు నిటుల 18 తేది గాల్పనా నొకదానినొసంగెదమని వాగ్దానము చేసిరి.

తిరువూరు

తిరువూరు గ్రామమున 18 తేదీన హరతాళము కాంతిగా జరిగినది. కాంగ్రెసుసభ్యులు పెక్కు ఉపవాస వ్రత మాచరించి తమ నిశ్చలదీక్షను వెల్లడించిరి. తిలకు స్వరాజ్యనిధి ప్రతిష్ఠాపాయనకేగి ధాన్యరూపకముగాను భజనాపకముగాను శిక్షలు వసూలుచేయగా 35 రూపాయలు వసూలు అయినది. ప్రభుత్వాధికార తంత్ర తీవ్రదృష్టుల గురియయ్యనను పొరులవృద్ధయముల యందలి స్వరాజ్యకాంక్ష నకంపలేదు.

గంపలగూడెము గ్రామమునందలి కాంతివైసికలు వారీయవాసర మంతయు తాలూకాయందలి పెక్కుగ్రామములయందు ప్రచార మొనర్చి తిలకు స్వరాజ్యనిధి ప్రోత్సహించిరి. (ఒక విలేఖరుడు)

ఏలూరు గడ్డివాహనము కేసు.

(స్వకీయ విలేఖరి)

ఏప్రిల్ 21: ఏలూరు సబ్ కోర్టు ఆమీనాలు ప్రాసెసు సర్వర్లును కలిపి ప్రతివత్సరమున గడ్డితో ఏనుగుల తయారుచేసి విజయ దళిమికి ఉర్రంతయు నూరేగించుట ఆచారమై యున్నది. గతవత్సరమునందు ఉత్సవము కొందరి సహాయ నిరాకరణ వారులచే జ్వరవ్యయగృహపివేయబడినది, ఉత్సవపు ఏకంటు మాదిరెడ్డి చలపతి రావు వాయాడు ఏలూరు స్టేషనరీ మేజిస్ట్రేటు కోర్టులో తెచ్చిక చార్జ్ చేడు విచారణకు పెట్టబడినది. ఇందలి ముద్దాయిలలో నొకరికి సచను జాతీ కాలేజను కాలేజమున 4-22 తేదీకి వాయిదా వేయబడి నది.

ఈకేసు ప్రభవధమునందు పోలీసువారు ఇంక్వయరీ చేసి ఏకాగ్రముచేరనోగాని (8ఫరు చార్జీస్టు) చాఖలు చేసి రి అరిగె వైన సీ.గర్జిని ఫిక్వార్టీవీ మేజిస్ట్రేటుకోర్టులో చాఖలుచేసెను. చార్జీయందు 28 గురు ముద్దాయిలు తెలుపబడినను మేజిస్ట్రేటుగారు 16 గురుకు మాత్రమే సచనులు చేయించిరి. వారిమీద మాత్రమే ప్రస్తుతము విచారణ జర పబడుచున్నది.

జగ్గయ్య పేట

మా గ్రామమునందలి జాతీయసభ్యు లెల్లగును అయితో తానానంతరై ౧౨ వ తేదీన సంశ్లమున కాలము గడపిరి. లోక కల్యాణము నొనగూర్చు ప్రబలయత్నములు సలుపుచున్న కాంతిజేవలయగు గాంధీమహాత్ముని తీవ్రమగు నిర్బంధవిభానమునకు పాల్పేసి కారాగారమునందు యుండుటచే నదివలన మామహాత్మునివలన సంశ్లముగ జరిపిరి. సాయంత్రము మా గ్రామమునందున్న దేవాలయము లన్నిటి యందును గాంధీపేటకు కుంకుమార్పణము, సహస్ర హనుపూజలను సలిపి గాంధీజేవుని త్వరగా కారాగార విడుదలకీరి సర్వస్వరాజ్య ప్రాప్తికిని ప్రార్థనలు సలుపబడినవి. రేయి గాంధీ పటమునువది భజనలు చేసిరి. తదనంతరము గాంధీజేవునకు కర్పూరపాత్రుల నిచ్చి కుంభంబి ప్రార్థించిరి. స్వరాజ్యదీక్ష నానాటికి పెక్కుపెరుగుచున్న దనుటకు సంశ్లించుచున్నాము. ఒక విలేఖరుడు

మచిలీ పట్నం

ఒక విలేఖరిననుంచి

నిర్బంధాధిక ప్రాథమికవిద్య

ఏప్రిల్ 20:—మా పురపాలక సంఘమువారు, ప్రజల సెల్లిమిక శ్రోత్రపన్నులవేయకుండా ప్రస్తుతము గచ్చుచున్న రాబడిలో కొంతదెబ్బ, నిష్కాధోచిత ప్రాథమిక విద్య కొంటు ఖర్చుపెట్టవలసినదిగా తీర్మానించిరి. ఆ తీర్మానమున ప్రభుత్వమువారెంతకా కామొందినెదరో చూడవలసియున్నది.

బుక్కింగులపట్నము.

చాలాకాలమునుంచి, గయలు స్టేషన్ దగ్గర, ప్రయాణీకులు టిక్కెట్లకోసరం అనేకవాఖలుజడుచుండిరి. మా పురపాలక సంఘమువారు కొంతకాలగా, రైల్వేయధికారులు రాబట్టపన్ చేటలో నొక బుక్కింగు-ఫీను పెట్టుటకు నిశ్చయించిరి.

నోబుల్ కాలేజీ: కళాకాలాధ్యక్షతరపదవి.

రెవరెండు విలియం. సి. పెన్ వొరగారు సంవత్సరం సెలవువిడిచి సీరుకు పయనమైవెళ్లిరి. వాళ్ళానే రెవరెండు స్ట్రాక్ దొరగారు, కళాకాలాధ్యక్షులుగా నియమింపబడిరి.

గాంధీగారి త్యాగదినము

పట్టణములో, ఏమియెల్లరులేకుండా పెద్దదిగా జరిగి పోయినది. చాలామంది యువవాసములుచేసి దేవాలయములలో ప్రార్థనలు సలిపిరి.

పెద్ద చెరువూరు

అఖిలభారత దేశీయమహాజనసభవారి యజ్ఞాన సాగము యూనెల 18 తేది మాగ్రామములో కొందరు ప్రముఖులు పునవాసములు సల్పిరి. ఆరోజు వ్రదయము 9 గంటలకు కొందరు అసహాయవారులు “శ్రీ ఆంధ్రవాణీ పుస్తక భాండాగారము” వద్దనుండి బయలుదేరి మహాత్ముని పటము చేకతీసికొని భజన చేయుచు సాయంత్రం ౧౦ గంట వరకు స్వరాజ్యమునకు (తిలకు స్వరాజ్యనిధికిగాను) ముప్పియైత్రి. దాతలు భజనరూపకముగను ధాన్యరూపకముగను సహాయముచేరిరి. కాంగ్రెసునందు కొందరు శుభ్యులుజేరిరి. ఇంకను చేరునతానామగా నున్నారు. జాతీయ హిందీ పాఠశాల నెలకొల్పబడినది. ప్రస్తుతము 15 మంది విదార్థులు చదువుచున్నారు.

వేమన్న చిత్రపటములతో! ఛెదర్ వెయిటు కాగితము! క్యాబికో ట్రెండు! బంగారములు! వేమన్నచరిత్ర మను ద్వీపద కావ్యమునందలి విశేషములతో! ఆంధ్రవాజ్ఞయ నిర్దాతలు I! (వేమన్న శిష్యులు వ్రాసిన చరిత్రవివరములు) ఇప్పుడే ప్రకటింపబడినది!!

వెల ప్రతి 1-కి 2-0-0 [కవిత వేమన్న కవులు.] వెల ప్రతి 1-కి 2-0-0

[కర్త:- వంగూరి సుబ్బారావు]

100 సంవత్సరముల నుండి వేమనచరిత్రలు వ్రాయుచున్నారు. కాని నిన్నటివఱకు వేమన్న (1) పుట్టినస్థలము

(2) కాలము (3) కులము, జాతి (4) కుటుంబము (5) కవియో? యోగియో? జ్ఞానియో? భక్తుడో? ఇతని సువర్ణ యోగము లేమి? ఇతర డెప్పు డెక్కడ మరణించెను? ఈతని పద్యములు, బోధనలు, మొదలగు విషయముల సంపూర్ణవిమర్శనము పొందలేదు. ఇప్పుడతని

(౧) వేదాంతము - కవిత్వము	(౧౦) కవిత
(౨) వేమన చరిత్రము	(౧౧) పద్యవ్రతము
(3) స్థల నిర్ణయము	(౧౨) పోలిక కవులు
(౪) కాలనిర్ణయము	(౧3) శిక్షలు
(౫) కులము	(౧౪) జీవిత విధానము
(౬) కుటుంబము	(౧౫) శిష్యులు
(౭) వేమన కాలమునందలి స్థితి	(౧౬) పద్యనమ్రుటము
(౮) మతములు-గురువు	(౧౭) రసవాదము
(౯) భాష	(౧౮) చరమకళ

అను శీర్షికలు 18 క్రింద 280 పుటలలో విపులమైన పీఠికతో, పండితుల విమర్శనములతో గ్రీకు, కన్నడ, ద్రవిడ, వాఙ్మయముల పోలికలతో విపులమైన “సంపూర్ణ జీవితము-బోధనలు” అను గ్రంథము కవియంపబడి, ముద్రింపబడి, వేమన్న నిర్వాణ దినమగు శ్రీరామనవమినాడు ప్రకటింపబడినది. ఇట్టి గ్రంథమువరకు వేదాసాధి మాని, రెడ్డిసోదరుడు, అతురత పడెడు?

శ్రీ వడ్డాది సుబ్బారాయకవి, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, తల్లాశ్రగడ మూర్త్య నారాయణరావు, వేంకట పార్వతీశ్వరకవులు మున్నగువారు వ్రాసిన పద్యములు ప్రకరణశీర్షికలుగా నున్నవి.

ఇందు వెల్లడియగు మహాద్భుత విషయములు.

- (1) వేమన్న పుట్టిన సంవత్సర, మాస, తిధివివరములు
- (2) వేమన్న నిర్వాణ సంవత్సరము, మాసము, తిధివివరము.
- (3) వేమన్న గురువే భాగవతము వ్రాసినపోతన్న గురువు.
- (4) వేమన్న చేసిన ఆదికవి స్తుతి, గురుస్తుతి, వేమన్నను పొగడిన కవుల పద్యములు-అద్భుత చరిత్రాంశములు.
- (5) వేమన్న కవిత, వేదాంతము, యోగము, వీని స్వరూపస్వభావవిమర్శనము లేట తెల్లముగ నున్నది. వేమన్న తలిదండ్రులు, అత్తదమ్మల పేర్లున్నవి.
- (6) వేమన్న బంగారముచేసెనా? అతని పద్యముల కర్తము. సాశ్వాత్యులు, జగ్గులు బంగారము చేయుదురా? సత్యముగ బంగారము చేసే పద్ధతులు, రసవాదవర్ప! పూర్తిగా వివరింపబడినది.
- (7) గ్రీకు, కర్ణాటక, ద్రావిడ, మహాభారత వాఙ్మయములయందున్న వేమన్న వంటి కవుల చరిత్రము కలదు. వారిపద్యములు కలవు.
- (8) వేమన్న దిగంబరియో? ఆజాన బాహువా? బలమైనవాడో? అతని చిత్రపటము తెల్పును. ఇది తంజావూరు రాజనగరులోనిది. చిత్రపటముల విమర్శనమున్నది.
- (9) “విశ్వదాధిరామ” కర్తము వివరింపబడినది. అనేక పండితుల యభిప్రాయములు కలవు.
- (10) బహుశః వేమన్న సమకాలికు లగుశిష్యులు వ్రాసిన ప్రాచీనచరిత్ర గ్రంథమునందలి వివరములు మొట్ట మొదటిసారి లోకమునకు ముద్రించి యాయబడినవి. ఇంత విపుల విమర్శనము, చరిత్రము నిదివఱకు వ్రాయబడలేదు. వలయువారు 24-ఏప్రిలు లోగానే మాత్రే వ్రాయవలెను. ఆ పిమ్మట కానికాడ్ అర్ధణా! యగును. త్వరలో వ్రాయుడు.

క మ ల కు టీ ర ము, తి రు వ లి కే ణి, మ ద రా ను.

